

1

Toto vyprávění se začíná v době, kdy v Norsku vládl král Hákon, Adalsteinův odchovanec. A bylo to na sklonku jeho života. Tehdy žil muž jménem Torkel, zvaný Skerauki. Bydlel v Súrnadalu a měl hodnost hersiho. Se svou ženou Ísgerdou měl tři syny. První se jmenoval Ari, druhý Gísli a třetí Torbjörn. A všichni vyrůstali doma.

Jiný muž se jmenoval Ísi. Ten žil ve fjordu jménem Fibuli v kraji Nordmoerském. Jeho žena se jmenovala Ingigerd a dcera Ingibjörg. O ni se ucházel Torkelův syn Ari a dostal ji za ženu a vyženil s ní veliké věno. K jejímu věnu patřil i otrok Kol.

Tehdy žil také muž jménem Björn Bledý. Byl to berserk. Potloukal se krajem a lidi, kteří mu nechtěli být po vůli, vyzýval na souboj. Jednou v zimě přišel také k Torkelovi do Súrnadalu. Tehdy již spravoval statek Torkelův syn Ari. Björn dal Arimu na vybranou: buď aby se s ním bil na ostrově Stokkahólmu v Súrnadalu, anebo aby mu přenechal svou ženu. Ari se hned rozhodl, že s ním půjde raději na souboj, než aby potom žil i se svou ženou v hanbě. Souboj se konal po uplynutí tří dnů a Ari v něm ztratil svůj život. Björn si myslel, že si nyní vydobyl ženu i statek. Gísli však pravil, že i on pozbude raději život, než aby dopustil takové násilí, a hned se chystal na souboj s Björnem.

Tu k němu pravila Ingibjörg: „Nevdala jsem se za Ariho proto, že bych si nebyla raději vzala tebe. Můj otrok Kol má meč jménem Grásída. Požádej ho, aby ti jej půjčil, protože ta zbraň má takovou moc, že přináší vítězství v boji každému, kdo jej má v ruce.“

S tím Torkel souhlasil. Potom odjeli na dvůr, aby se zúčastnili tryzny za Vésteina. A když bylo po tryzně, rozjeli se, každý do svého domova, a nějakou dobu byl klid.

15

Hry byly obnoveny, jako by se nic nestalo. Nejčastěji zápasili Gísli s Torgrímem a diváci se nemohli shodnout, kdo z obou je silnější. Většina lidí však myslila, že je to Gísli. Hry s míčem byly pravidelně pořádány u rybníka a vždy při nich bylo plno lidí. Jednou, když přišlo zvláště mnoho lidí, chtěl Gísli, aby se postavily proti sobě dvě stejně silné skupiny. „To je také naše mínění,“ pravil Torkel, „ale rád bychom, abys nešetřil proti Torgrímovi svých sil, protože se už o tom povídá. A já bych ti ze srdce přál, abys vyhrál a tvoje vážnost tím ještě stoupla.“

„Dosud jsme to nezkusili,“ odpověděl Gísli, „ale může se stát, že k tomu jednou opravdu dojde.“

Hry začaly. Torgrím nestačil na Gísliho, který ho povalil. Přitom vylítl míč z ohraničeného prostoru. Gísli chtěl běžet za míčem, a když ho Torgrím, který se zatím vzchopil, držel a nechtěl ho pustit, srazil ho Gísli podruhé k zemi, a to tak prudce, že si Torgrím sedřel kůži s kloubů a z nosu se mu spustila krev. Torgrím se pomalu zdvihl, pohlédl k Vésteinově mohyle a pronesl tyto verše:

*V brud' muže muž oštěp vrb,
nemobu to hanět.*

Gísli uchopil míč a v běhu jím udeřil Torgríma do zad mezi lopatky tak prudce, že Torgrím opět upadl. Přitom pronesl Gísli tyto verše:

*Míč k zemi strb muže,
nemobu to hanět.*

Torkel vyskočil a pravil: „Nyní je zřejmé, kdo je silnější a obratnější. A skončeme hry.“

Tak se stalo. Hry byly skončeny, uběhlo léto, ale vztah mezi Torgrímem a Gísli se nezlepšil. Torgrím chtěl začátkem zimy uspořádat hody, aby uvítal zimu a obětoval bohu Freyovi. Na hostinu pozval svého bratra Börka a Eyjólfu Tórdarsona z Otradalu a mnoho jiných významných mužů. Také Gísli chystal hostinu a pozval na ni své příbuzné z Arnarfjordu a oba Torkely. Všech hostů bylo neméně

152

než šedesát. Na obou dvorcích se tedy měla odbývat hostina s hojným pitím. V Saebólu měli podlahu postlanu sítinou z rybníka. Když Torgrím, který čekal hosty už večer, se chystal ověsit stěny čalouny, pravil k Torkelovi: „Dnes by se nám hodily ty krásné čalouny, které ti chtěl darovat Véstein. Zdá se mi, že je v tom velký rozdíl, jsou-li skutečně tvým majetkem, anebo nepatří-li ti vůbec. A byl bych rád, kdybys pro ně poslal.“

„Vždycky je dobře znát míru,“ řekl Torkel, „a nepošlu pro ně.“

„Pak pro ně pošlu já,“ odpověděl Torgrím a poručil Geirmundoovi, aby pro ně jel.

„Všechno udělám rád,“ odpověděl Geirmund, „ale k tomuhle nemám chuť.“

Tu k němu přistoupil Torgrím a vyťal mu políček a pravil: „A nyní jeď, když je ti to takhle líp po chuti.“

„Pojeď,“ pravil Geirmund, „ačkoliv velmi nerad. A pamatuj si, že budu hledět, abys na tento políček tak brzo nezapomněl.“

Potom se vypravil do Hólu, a když tam přijel, zavěšovali právě Gísli s Audou čalouny. Geirmund řekl, proč přijel, a vyprávěl, jak se vše zběhlo.

„Chceš jim je půjčit, Audo?“ zeptal se Gísli.

„Proč se ptáš? Viš přece dobře, že jim nepřeji nic, co by mohlo posílit jejich vážnost.“

„Přál si to Torkel, můj bratr?“ zeptal se Gísli.

„Souhlasil s tím, abych pro ně jel.“

„To mi stačí,“ pravil Gísli a vzal Geirmunda a dal mu čalouny. Potom ho vyprovodil před dvůr a řekl mu: „Myslím, že jenom mně můžeš děkovat za to, že jsi sem nejel nadarmo, ale nyní bych byl rád, abys zase ty udělal, na čem mně záleží. Každý dar si žádá odměnu a nyní bych si přál, abys dnes večer nezavíral na závěru troje dveře ve vašem dvoře. A vzpomeň si, jak tě Torgrím poslal sem k nám.“

„Nehrozí tvému bratru Torkelovi žádné nebezpečí?“ zeptal se Geirmund.

„Ne,“ odpověděl Gísli.

„Pak to rád udělám,“ slíbil Geirmund.

Když se vrátil domů, hodil čalouny na zem.

Tu pravil Torkel: „Gísli je trpělivější než jiní lidé a počíná si líp než my.“

„Teď musím zavěsit čalouny,“ pravil Torgrím, a zavěsili je. Večer přišli hosté. Nebe se zatáhlo a začalo hustě sněžit, takže všechny cesty byly pokryty čerstvým sněhem.

153

Börk a Eyjólf přišli večer se šedesáti muži, takže u Torgríma bylo sto dvacet mužů, a u Gíslího jen polovina. V Hólu se večer mnoho pilo a potom se šlo spát. Tu pravil Gíslí k své ženě: „Nedal jsem ještě koni Torkela Boháče a pojď se mnou a zastrč závoru u dveří a dávej pozor, dokud budu pryč, a odsuň závoru, jakmile se vrátím.“

→ Potom vyndal z truhly oštěp Grásídu. Měl na sobě modrý plášť a košili a lněné nohavice a tak šel k potoku, který teče mezi oběma dvorci a z něhož čerpali na obou stranách vodu pro potřebu hospodářství. Šel stezkou k potoku a potom přebrodil potok na druhý břeh k stezce, která vedla k sousednímu dvorci. Gíslí věděl dobře, jak které budovy v Saebólu stojí a jak jsou zařízeny, neboť byl při stavbě statku. Ze dvora bylo možno jít přímo do chléva a Gíslí tam zamířil. Po obou stranách chléva stálo třicet krav. Gíslí svázal ocasy krav, stojících zadky proti sobě, všech třiceti z obou stran, a potom zavřel chlév tak, že nikdo, kdo by šel zevnitř, nemohl dveře otevřít. Potom šel k obytným budovám a Geirmund skutečně zařídil, co mu bylo uloženo, protože závory u dveří nebyly zastrčeny. Gíslí vešel dovnitř a zavřel za sebou dveře a zastrčil závory, jako kdyby byly zastrčeny už večer, a počínal si při všem velmi opatrně. Když zavřel dveře, zůstal chvíli stát a poslouchal, není-li někdo vzhůru, a viděl, že všichni spí. Ve světnici hořela tři světla. Gíslí sebral s podlahy sítinu, smotal ji a hodil ji na jedno světlo a zhasl je. Potom opět zůstal stát a dával pozor, zda se tím někdo neprobudil, a viděl, že nikoliv. Potom udělal nový věchet ze sítiny a hodil jej na světlo, které stálo nejbliž, a zhasl je. Ale tu zpozoroval, že všichni přece jen ne spí, neboť viděl, jak ruka mladého muže sáhla po světle, které stálo uprostřed světnice, a zhasla je. Potom šel Gíslí doprostřed světnice a k přístěnku, kde spal Torgrím se svou ženou. Dveře přístěnku byly přivřeny a oba leželi v posteli. Gíslí přistoupil blíž, a jak hmatal rukou před sebou, dotkl se jejích prsou. Ležela na vnější straně postele.

Tordís ucítila dotknutí a pravila: „Co že máš tak studenou ruku, Torgríme?“ a vzbudila ho.

„Mám se obrátit k tobě?“ zeptal se Torgrím.

Tordís myslila, že to on vložil na ni ruku. Gíslí čekal zas chvíli a dal si ruku za košili, aby si ji ohřál, a zatím Torgrím se svou ženou opět usnuli. Nyní se dotkl Gíslí Torgríma a probudil ho. Torgrím myslil, že ho probudila Tordís, a obrátil se k ní. Tu s ních stáhl Gíslí 154 jednou rukou příkrývku a druhou udeřil oštěpem po Torgrímovi tak

prudce, že kopí mu projelo hrudí a zabodlo se do postele. Tordís se probudila a vykřikla: „Vstaňte honem, Torgrím je zavražděn.“

Gíslí se rychle vytratil a spěchal do chléva a odtud ven, jak to měl vypočteno, a přibouchl za sebou pevně dveře. Potom šel touž cestou, kterou předtím přišel, a nenechal po sobě zřetelné stopy. Když se vrátil domů, otevřela mu Aud a on si lehl do postele, jako by se nic nestalo.

Na Saebólu byli všichni muži podroušení a nevěděli hned, co si počít. Jejich bezradnost byla tak velká, že nebyly učiněny žádné kroky, které by mohly objasnit ten hrozný čin.

První, kdo promluvil, byl Eyjólf. „Stala se zde hrozná věc,“ pravil, „ale všichni tu pozbyli, zdá se, rozum i rozvahu. Rozsviňte rychle a běžte ke dveřím, aby vrah nemohl utéci.“

Stalo se, jak radil, ale po vrahovi nebylo ani stopy. Myslili proto, že ten zločin provedl někdo z nich. Když se rozednilo, vzali Torgrímovo mrtvé tělo a Börk, Torgrímův bratr, mu vytáhl oštěp z rány a byly činěny přípravy k pohřbu. Šedesát mužů zůstalo na dvoře a šedesát jich jelo do Hólu ke Gíslimu. Tórd Sketa stál venku, a když zpozoroval družinu, vřítel se dovnitř a pravil, že ke dvorci se blíží ohromný zástup ozbrojených mužů.

„To je dobře,“ pravil Gíslí a pronesl verše:

*Slovem jedním srazit
sotva dá se vládce
zbraní, který často
zbarvil ostří meče
rudou krví reků.
Rozvážně chci jednat;
když stěžeň lodi padl,
brůza jala lidi.*

Tu přijeli Torkel a Eyjólf na dvůr a šli k přístěnku, kde ležel Gíslí se svou ženou. První k nim přistoupil Gíslího bratr Torkel. U postele spatřil stát Gíslího boty celé zledovatělé a plné sněhu. Torkel je strčil pod postel, aby je nikdo neviděl. Gíslí ho přivítal a zeptal se, co je nového. Torkel odpověděl, že nese velkou, ale smutnou zprávu, Torgrímovo ubití, a zeptal se, co myslí, že je příčinou toho ubití, 155 a co radí, aby se v té věci podniklo.

„Samé zlé zprávy, jedna za druhou,“ pravil Gíslí. „Zúčastníme se

navršení mohyly, což máte právo na nás žádat, a sluší se, abychom tak učinili důstojně.“

Potom odjeli všichni do Saebólu, aby tam připravili pohřeb, a když uložili Torgnímovo tělo na loď, navršili nad ním mohyly, jak to tehdy bylo zvykem. Když už měla být mohyla uzavřena, šel Gísli k potoku, vzal tam balvan a vhodil jej do lodi, že to zapraštělo, a pravil: „Nevyznám se v zakotvení lodí, jestliže tuto loď uvolní bouře.“

Někteří lidé myslili, že Gísli si zde počínal podobně jako Torgním, když mluvil o střevících, které dostal Vestein do hrobu. Potom se vypravili od mohyly domů a cestou pravil Gísli bratru Torkelovi: „Doufám, že poměr mezi námi bude nyní zase dobrý, jako byl v nejlepších našich dnech, a že obnovíme hry.“

Torkel souhlasil a tak se rozjeli, každý do svého domova. Gísli měl mnoho hostí, a když hostina byla u konce, dal Gísli všem hostům bohaté dary.

18

Po tryzně za Torgníma dal také Börk četným hostům na rozloučnou bohaté dary. Brzo nato se vypravil k Torgnímovi Nosu a získal ho k provedení kouzel, aby Torgnímův vrah marně hledal ochranu, i kdyby měl sebevíc přátel, a aby nikde v zemi nenašel pokoje. Za to mu dal Börk devítiletého býka. Torgním si připravil lešení, jak to vyžadovaly čary, a pronesl z něho kouzelná zařikání se vši nestoudností, jak to je zvykem čarodějů. Stalo se tehdy také něco, co se zdálo lidem jako velký div, že na jižní straně Torgnímovy mohyly nezůstal nikdy ležet sníh a že tam nikdy nemrzlo. Lidé si to vykládali tak, že Torgním získal svými obětmi Freyovu přízeň a že Frey nedovolí, aby jejich přátelství sežehl mráz. Tak uběhla zima a bratři zase obnovili hry. Börk se odstěhoval k Tordíse a oženil se s ní. Tou dobou nosila pod srdcem a dala život chlapečkovi. Chlapec byl polit vodou a dostal nejdříve jméno Torgním po svém otci. Ale když vyrostl, byl nevlídný k lidem a svárlivý. Proto dostal jméno Snorri, Svárlívec. Börk tam bydlel přes zimu a účastnil se her.

Byla žena jménem Audbjörg. Byla sestrou Torgníma Nosa a bydlila tou dobou na horním konci Údolí v Anmarkastadech. Její muž, který byl už po smrti, se jmenoval Torkel, příjímím Chyba. Její syn Torstein byl po Gíslim nejsilnějším mužem při hrách. Gísli a Torstein hráli vždy spolu a proti nim stáli Börk a Torkel. Jednou přišla ke hrám spousta diváků, protože lidé byli zvědaví, kdo bude nejsilnější a nejlepší hráč. A jako obyčejně, osvědčila se i zde pravda, že čím

156

více diváků, tím urputnější je boj. Vypravuje se, že ten den Börk nestačil na Torsteina. Nakonec se Börk rozvztekal a zlomil Torsteinovi hůl na míč, ale Torstein ho srazil na led. Když to viděl Gísli, povzbuzoval Torsteina, aby to jen Borkovi dal – „a zatím si spolu vyměníme hole.“

Učinili tak a Gísli si sedl a začal spravovat Torsteinovu hůl. Přitom se díval na Torgnímovu mohyly. Sníh ležel na zemi a na svahu seděly ženy, Gíslího sestra Tordís a mnoho jiných. Tu pronesl Gísli verše:

*Vidím svěží drny
domu, v kterém bydlí
mečů ostrých vládce.
Zlobných obryň vraha
zlost jsem ztlisil navždy.
Osídlil rek smělý
malý kousek země,
ježž proň jiný zabral.*

Tordís si zapamatovala verše, šla domů a rozluštila jejich smysl. Hry se skončily a Torstein odejel domů.

Na dvorci Orrastadech bydlil muž jménem Torgeir Orri, Tetřev. Jiný muž se jmenoval Berg, příjímím Krátká noha. Berg bydlil na dvorci v Močálech. Cestou domů hovořil Torstein s Bergem o hrách a nakonec došlo mezi nimi k hádce. Berg stál na straně Borkově a Torstein mu odporoval. Berg udeřil Torsteina týlem sekery, ale Torgeir se postavil mezi ně, takže se Torstein nemohl Bergovi pomstít, a tak odejel ke své matce Audbjörze. Matka mu zavázala ránu, ale jeho chováním byla málo spokojena. V noci nemohla stařena usnout a vyšla ven s myslí plnou černých myšlenek. Venku bylo ticho a nebe bylo jasné jako rybí oko. Stařena obešla několikrát pozpátku stavení a tu se začalo počasí měnit, rozpoutala se vánice a nato přišla obleva a se straně se uvolnila lavina a strhla Bergův dvorec a zahynulo tam dvanáct lidí. Dosud jsou tam stopy po tomto neštěstí.

19

Torstein se odebral ke Gíslimu, který mu poskytl na nějaký čas úkryt. Potom odejel na jih do Borgarfjordu a odtud do Norska. Börk se vypravil do Anmarkastadů, sebral Audbjörgu a odvedl ji na Saltnes, a tam ji ukamenoval. Když se to dověděl Gísli, vydal se do Nefstadů a dal zajmout Torgníma a odvedl ho rovněž na Saltnes.

157

Tam mu natáhl přes hlavu kůži z telete a potom ho ukamenoval a pohřbil ho vedle jeho sestry na výšině mezi Jestřábím údolím a Medaldalem a na jejich hrob naházal kamení.

Nějakou dobu potom byl klid. Na jaře odjel Börk na jih na Torsnes, kam se chtěl přestěhovat. Jeho cesta do Dýrova fjordu mu nebyla, jak se mu zdálo, k velké cti, když takový muž, jako byl Torgrím, byl ubit a jemu se nedostalo žádného zadostučinění. Činil však přesto přípravy na cestu a na zařízení své nové domácnosti. Hodlal pak ještě jednou si zajet do Saebólu pro svou ženu a movitý statek. Také Torkel chtěl přesídlit na Torsnes a chystal se na cestu se svým švagrem Börkem.

Vypravuje se, že Tordís vyprovodila Börka kus cesty. Když přišli k Torgrímově mohyle, pravil Börk: „Nyní bych byl rád, kdybys mi řekla, proč jsi byla tak smutná tehdy na podzim, když jsme skončili hry. Slíbila jsi mi, že mi to povíš, než odejdu.“

Tordís zůstala stát a řekla, že už dál nepůjde, a vypravovala mu, co řekl Gísli, když se díval na Torgrímovu mohylu, a přednesla mu jeho verše. „A myslím,“ pravila, „že nepotřebuješ hledat jinde Torgrímova vraha.“

Börk se při těchto slovech velmi rozčilil a pravil: „Tady není třeba se dlouho rozmýšlet. Hned se vrátím a zabiju Gísliho.“

Torkel pravil, že je jiného mínění, – „a ani nevím, kolik je na tom pravdy, co Tordís říká, a nedal bych nic za to, že je to všechno v ýmysl. Neboť často jsou chladné rady žen.“

Na Torkelovo domlouvání pokračovali potom v cestě přes Písky, až se přebrodili přes řeku Sandaá. Tam sesedli a nechali koně pást. Börk byl zamlklý, ale Torkel pravil, že navštíví svého přítele Önunda, a vsedl na koně a ujížděl tak rychle, že brzo zmizel Börkovi z dohledu. Potom zabočil do Hólu a řekl Gíslimu, co se stalo, že Tordís prohlédla smysl veršů a prozradila vše Börkovi. „A nyní víš, jak na tom jsi.“

Gísli chvíli mlčel a potom pronesl verše:

*Nemá moje sestra,
jež nádherou jen žije,
duši dcery Gjúka,
Gúdruninu mysl,
která dala zemřít
zákeřnému muži.
Bobyň spon zlatých
pomstila tak bratry.*

A potom dodal: „Myslím, že jsem si to od ní nezasloužil. Ale teď bych rád věděl, bratře, čeho se mohu od tebe po tom všem nadít.“

„Budu tě varovat, když tě budou chtít ubít. Ale nečekej ode mne, že ti poskytnu úkryt, což by mohlo být pokládáno za přečin. Jistě také uznáš, že smrt Torgríma, mého švagra a věrného přítele, s nímž jsem společně hospodařil, je pro mne velkou ztrátou.“

„Myslíš sis snad, že takový muž, jako byl Véstein, zůstane nepomstěn? Já bych ti neodpověděl tak, jako ty mi odpovídáš, a rozhodně bych nejednal, jako jednáš ty.“

S tím se rozešli. Torkel pak jel za Börkem a pokračoval s ním v cestě na Torsnes. Börk si tam zařídil hospodářství a Torkel si koupil pozemky na pobřeží, tam, kde se říkalo V údolí. Když nadešly dni předvolání, vypravil se Börk se čtyřiceti muži na západ, aby vyzval Gísliho na torsneský sněm. V jeho družině byl i Torkel Súrsson a Tórodd a Saka-Stein, Börkovi synovci. Výpravy se zúčastnil také jeden Nor jménem Torgrím. Tak jeli k ústí řeky Sandaá.

Cestou pravil Torkel: „Mám tady na jednom dvorci nějaké peníze a stavím se tam, abych si je vyzvedl. Vy jeďte pomalu dál, já vás dohoním.“ Potom je předejel, a když přibyl na dvorec, o kterém mluvil, požádal selku, aby mu půjčila koně a jeho valacha nechala stát přede dveřmi. „Přehoď přes sedlo houni, a až sem přijedou ostatní, řekni, že sedím ve světnici a počítám peníze.“

Selka mu dala koně a on jel rychle, až přijel k bratrovi a řekl mu, jak se věci mají: že Börk jede do Hólu. Gísli se zeptal Torkela, co má dělat a může-li od něho čekat nějakou pomoc nebo ochranu. Torkel mu odpověděl stejně jako dřív, že mu podá zprávu, když mu bude hrozit nebezpečí, ale že se vyhne všemu, pro co by mohl být sám stíhán. Potom odejel a volil takovou cestu, že se dostal Börkově družině do zad a jel, jako by je nemohl dohnat, a tak zpomalil jejich jízdu. Gísli zatím zapřáhl dva koně do saní, naložil na ně, co potřeboval, a jel směrem k lesu. S ním jel i jeho pacholek Tórd Sketa.

Cestou pravil Gísli k Tórdovi: „Vždycky jsi mě poslechl a udělal, co jsem kdy chtěl. Teď bych se ti rád odměnil.“ Gísli byl zvyklý nosit modrý plášť a vůbec se hezky oblékal. Nyní vzal plášť, hodil jej Tórdovi a pravil: „Tento plášť ti chci darovat; oblékni si ho a sedni si dozadu do saní a já budu řídit koně. A kdyby na tebe někdo volal, chraň se mu odpovědět. A kdyby ti chtěl někdo něco udělat, uteč do lesa.“

Tórd byl velký člověk a vyčníval vysoko ze saní. K tomu se nyní ještě vypínal ve svém plášti. Börk a jeho družina viděli, jak jedou k lesu, a pustili se rychle za nimi. Když to Tórd zpozoroval, vyskočil honem ze saní a utíkal do lesa. Börk myslil, že to je Gísli, a pustil

se rychle se svými lidmi za ním a volal na něj. Ale Tórd mlčel a běžel, co mu nohy stačily. Torgrím Nor hodil po něm oštěpem a zasáhl ho mezi lopatky tak prudce, že se Tórd skácel k zemi a byl na místě mrtev.

„Ty máš ale šťastnou ruku!“ zvolal Börk na Nora.

Bratři Saka-Stein a Tórodd uvažovali, nestojí-li také otrok za to, aby ho chytili, a pustili se za ním do lesa. Zatím Börk přišel se svými lidmi k muži v modrém plášti, a když mu stáhli kapuci s hlavy, zdálo se jim, že je potkalo menší štěstí, než myslili, protože v muži, kterého pokládali za Gíslího, poznali teď Tórda Sketu.

→ Nyní se musíme vrátit k oběma bratrům, kteří dosáhli kraje lesa. Gíslí byl už v lese, ale vzdálenost mezi nimi nebyla teď větší, než co by dohodil oštěpem. Jeden z bratrů také mrštil kopím po Gíslim, ale ten chytil kopí ve vzduchu a hodil jím nazpět a zasáhl Tórodda do prostřed hrudi tak prudce, že mu projel oštěp tělem. Stein se obrátil a šel k svým druhům a řekl, že je nebezpečné pustit se do lesa. Börk však chtěl dále pronásledovat Gíslího. Když přišli k lesu, zpozoroval Torgrím Nor, jak se na jednom místě pohybují větve, a hodil oštěpem v tom směru a zasáhl Gíslího do lýtká. Gíslí vzal oštěp a mrštil jím proti Torgrímovi a byla to smrtelná rána. Prohledali pak celý les, ale Gíslího nenašli. Vrátili se tedy s nepořízenou do Hólu a předvolali Gíslího pro ubití Torgríma před soud. Majetek Gíslího však nechali nedotčený, a tak se vrátili domů.

Gíslí vystoupil na skálu nad svým dvorcem a cvázel si tam ránu, zatímco Börk a jeho lidé byli na dvoře. Když pak odjeli, vrátil se Gíslí domů a hned se chystal opustit kraj. Své pozemky prodal Torkelovi Eiríkssonovi, který mu je dobře zaplatil. Potom si opatřil loď a naložil na ni mnoho zboží. Jeho žena Aud a schovanka Gudríd ho doprovodily až ke dvorci Húsanesu, kde přistáli. Gíslí šel ke dvorci. Cestou potkal muže, který se ho zeptal, jak se jmenuje. Gíslí mu řekl jméno, jež ho právě napadlo, a uchopil těžký kámen a vrhl jej na ostrůvek, který tam vystupuje z moře, a pravil, aby syn z dvorce, až se vrátí, učinil stejně jako on, že hned pozná, kdo zde byl. Ale nikdo nedovedl hodit tak daleko, a tak se znova ukázalo, že se v síle nikdo nemohl Gíslimu rovnat. Potom se vrátil Gíslí na člun a vesloval kolem mysu a přes Arnarfjord a přes záliv, který vybíhá z Arnarfjordu a jmenuje se Geirtjófúv záliv. Tam vystoupil na břeh a postavil budovy nutné k delšímu pobytu, a zůstal tam přes celou zimu.

Na jaře poslal Gíslí svým příbuzným, strýcům své ženy Audy, Helgimu, Sigurdovi a Vestgeirovi, vzkaz, aby jeli na sněm a nabídli za něho smír, aby nebyl prohlášen psancem. Bjartmarovi synové jeli na sněm, ale se smírem nepořídili. Říká se, že si nepočínali dost odvažně a že neměli dalako do pláče, když ztratili při. Podali pak Torkelovi Boháči zprávu, jak věc dopadla, a pravili, že nemají odvalu říci Gíslimu, že byl prohlášen psancem. Torkel se vydal za Gíslim a oznámil mu, že byl odsouzen do vyhnanství. Tu pronesl Gíslí tyto verše:

*Nemusel mě
na Torsnesu
stihnout trpký
osud psance,
kdyby tkvělo
Vésteinovo
srdce v prsou
jeho strýců.*

A dále pravil:

*Strýci mé ženy
ztratili odvahu,
když mužně se měli
za muže bit.
Jak kdyby z dárců
drabého pokladu
spolkl každý
ztuchlé vejce.*

A pak pronesl ještě tyto verše:

*Bez cti mi určili
na sněmu osud,
dárce vln obně!
Došla mi těžká
vyhnanství slova
ze severu.
Bojovník v brnění
Börkovi splatí dluh.*

Potom se Gísli zeptal, jakou pomoc od něho může čekat. Torkel odpověděl, že mu poskytne úkryt, pokud mu nebude hrozit nebezpečí, že pro to pozbude majetek, a potom odejel. Vypravuje se, že Gísli pobýval tři roky v Geirtjófově fjordu, mezitím někdy u Torkela Eiríkssona, a v dalších třech letech prošel celým Islandem, aby vyhledal přední muže, kteří by mu mohli poskytnout pomoc. Ale pro čáry, kterých užil Torgtrím Nos při svých kouzlech, a pro prokletí při tom vyřčená se mu nepodařilo získat je na svou stranu. I když se jim někdy zdálo, že jeho věc není tak zcela beznadějná, vřdycky se objevila nějaká překážka. Jen u Torkela Eiríkssona se zdržoval déle v prvních šesti letech svého vyhnanství. Potom přebýval někdy v Geirtjófově fjordu na Audině dvorci, jindy v skrýších, z nichž jednu si zřídil na sever od řeky, druhou v skalách na jih od dvorce.

21

Když se to dověděl Börk, vypravil se z domu a navštívil Eyjólfu Šedivého, který bydlil v Arnarfjordu v Otradalú, a požádal ho, aby vyhledal Gísliho a ubil ho jako psance. Pravil, že mu dá tři sta v stříbře čistého ražení, bude-li po něm pečlivě slídit. Eyjólf mu slíbil svou pomoc a peníze přijal.

U Eyjólfy žil muž jménem Helgi, příjmím Zvěd. Byl to člověk hbitý a bystrých očí a věděl vše, co se kde ve fyordech děje. Toho poslal Eyjólf do Geirtjófova fjordu, aby vyzvěděl, zda se tam Gísli zdržuje. Helgi tam zpozoroval muže, ale nevěděl, je-li to Gísli či někdo jiný. Když se vrátil domů, řekl Eyjólfovi, co viděl. Eyjólf byl přesvědčen, že to byl Gísli, a hned se vypravil a se šesti muži vyjel do Geirtjófova fjordu, ale Gísliho nenašel, a tak se vrátil s nepořízenou domů. Gísli byl nejen chytrý, ale míval často sny, které se téměř pokaždé vyplnily. Všichni muži znalí starých dějů se shodují v tom, že Gísli po Grettim Ásmundarsonovi žil nejdéle jako psanec. Vypravuje se, že jednou v noci na podzim, když byl právě u své ženy, měl neklidný sen. A když se probudil, zeptala se ho Aud, co se mu zdálo.

„Ve snu se mi zjevují dvě ženy,“ odpověděl Gísli. „Jedna mi přeje a věští mi všechno dobré, kdežto druhá mi říká věci horší a horší a prorokuje mi jen neštěstí. A dnes v noci se mi zdálo, jak jdu k nějakému stavení nebo světnici, a když jsem vešel dovnitř, tu jsem poznal mnoho svých příbuzných a přátel. Seděli u ohně a popíjeli a bylo tam sedm ohňů. Některé už dohořivaly a jiné byly v plném plameni. Tu vešla dovnitř moje dobrá žena, která mi přeje, a pravila, že to

162

znamená můj věk, který mám ještě před sebou. A radila mi, abych, dokud ještě jsem na živu, upustil od staré víry a neuzíval kouzel a čar a abych pomáhal chromým a slepým a všem drobným lidem. A to je celý sen.“

Tehdy také pronesl Gísli tyto verše:

*Valkyrje mečů,
v síň jsem vešel,
kde sedm mi osudných
bořelo ohňů.
Za stolem mě zdatní
zdravili muži.
Dárce písni přál
zdar všem v tom domě.*

*Pamatuj, reku,
pravila žena
k příteli z Agd:
kolik ohňů ti
v tvé síni plálo,
tolik let ještě
na tebe čeká.
Je krátký to čas.*

*Střež se zlých kouzel,
krkavců příteli.
U skaldů se jen
dobrému uč.
Málo se kdy
méně sluší
vládci mečů
než mstit se kouzly.*

*Mir nikdy neruš,
první nesabej k meči.
Slib mi to, oštěpů vládce,
jenž velíš na moři orům.
Pomáhej slepým
a chromým podej pomocnou ruku.
Kdo se posmívá jiným,
bude mít sám špatnou pověst.*

163

Nyní se musíme vrátit k Börkovi, který začal vyčítat Eyjólfovi, že si počíná příliš vlažně. Zdálo se mu také, že peníze, které dal Eyjólfovi, nepřinesly mnoho užitku. Právil, že bezpečně ví, že Gísli je v Geirtjófovou fjordu, a vzkázal Eyjólfovi po lidech, kteří mu od něho nosili zprávy, aby vyslídl Gísliho, nebo že se vydá za ním sám.

Tato slova vyburcovala Eyjólfu ze spaní natolik, že poslal znovu Helgiho Zvěda do Geirtjófova fjordu. Tentokrát si vzal Helgi s sebou dost zásob, aby mohl zůstat na zvědech celý týden. Jednoho dne zpozoroval, jak vyšel ze severního úkrytu muž, a poznal v něm Gísliho. Helgi nemeškal a spěchal k Eyjólfovi, aby mu řekl, co zjistil. Eyjólf se ihned vypravil z domu s osmi muži a jel k fjordu. Nejprve se stavili na Audinč dvoře, a když tam Gísliho nenašli, hledali ho po všech okolních lesích, ale marně. Vrátili se pak opět k Audě a Eyjólf jí nabídl mnoho peněz, prozradí-li mu, kde se Gísli zdržuje. Audě však nebylo nic vzdálenějšího než taková zrada. Tu jí začali vyhrožovat násilím, ale ani to nic nepomohlo a Eyjólf musel odejet s nepořízenou. Po této výpravě, která mu vynesla jen posměch a hanbu, nepodnikl Eyjólf ten podzim už nic a zůstal nečinně doma. Gísli však přesto, že ho nenašli, viděl, že by jim v sousedství Eyjólfova dvora nemohl na dlouho uniknout. Proto se vypravil na Pobřeží k svému bratru Torkelovi do Hvammu. Přijel tam v noci a zaklepal na dveře jizby, v níž spal Torkel. Torkel vyšel ven a přivítal bratra.

„Teď bych rád věděl,“ pravil Gísli, „chceš-li mi poskytnout nějakou pomoc. Nyní bych ji velmi potřeboval, protože tentokrát jsem skutečně v úzkých, a neobtěžoval jsem tě, dokud jsem opravdu nemusel.“

Torkel mu odpověděl stejně jako už předtím, že mu neposkytne žádnou pomoc, pro kterou by mohl být stíhán, ale pravil, že mu rád dá peníze nebo koně, kdyby ho potřeboval, anebo jiné věci, jak mu už dříve slíbil.

„Vidím,“ pravil Gísli, „že mi neposkytneš žádnou ochranu. Dej mi tedy tři sta loket sukna a buď ti útěchou, že ode dneška zřídka kdy přijdu prosit tě o pomoc.“

Torkel mu dal, oč žádal, sukno a něco peněz. Gísli mu poděkoval, ale přitom přece jen poznamenal, že by si nepočínal tak uboze, kdyby byl na jeho místě. Při rozloučení s bratrem mu však bylo nesmírně smutno. Gísli pak odejel na dvůr Vadil k matce Gesta Oddleifssona. Přijel tam ještě před svítáním a zaklepal na dveře. Selka, která ukryla u sebe už nejednoho psance a k tomu účelu měla zřízenou podzemní skrýši, vyšla ven. Jeden východ ze skrýše vedl k řece a druhý

do kuchyně. Stopy po těchto tajných chodbách je tam dosud vidět. Torgerd přivítala Gísliho: „Dovolím ti, aby ses tu nějakou dobu skrýval, ale nevím, bude-li to něco víc než ženská pomoc.“ Gísli jí poděkoval a pravil, že si muži počínají nyní tak uboze, že nebude stát ženy mnoho námahy, aby je v odvaze předčily. Tu zimu zůstal u Torgerdy a za celou dobu svého vyhnanství mu nebylo nikde tak dobře jako u ní.

Začátkem jara se vrátil Gísli do Geirtjófova fjordu, neboť nemohl už být bez Audy. Tak jí měl rád. Zůstal tam celé léto až do podzimu. Když nastaly dlouhé noci, začala ho zase navštěvovat ve snách ona zlá žena a všechny sny, které se mu zdály, ho děsily. Jednou se ho zeptala Aud, co se mu zdálo, a Gísli jí odpověděl verši:

*Klamou mě moje sny,
kdybych se stáří měl dožít.
Stařena v spaní mě souží,
bobyně stříbra
nedává dárci písní
naději v dlouhá léta.
To však mi nevádí nijak,
bych nespal blubokým spánkem.*

A dále řekl Gísli, že ho ta zlá žena často navštěvuje a vždy ho chce vykoupit v krvi a děsí ho. A potom pronesl verše:

*Ne každý sen
z unuknutí žen
nám k radosti je.
Mne navštěvuje
žena červená,
krví zbrocená.
Vodou ran
jsem od ní postříkán.*

A ještě další verše pronesl:

*Zase jsem vládcům mečů
vyprávěl o svých snech,
jak skončí můj nebobý život.*

*Slov jsem nešetřil, bobyně zlata.
Podněcovatelům vražedných pútek,
jimž vděčím za osud psance,
však špatně se povede,
vzplanout-li dám plamenům hněvu.*

Jinak se v tu dobu neudálo nic zvláštního. Gísli odejel opět k Torgerdē a zůstal u ní ještě jednu zimu. V létě potom se odebral znovu do Geirtjófova fjordu a zůstal tam do podzimu. Tehdy se vypravil ještě jednou k bratru Torkelovi a zaklepal u něho na dveře. Když Torkel dlouho nevycházel, vzal Gísli kus dřeva, vyryl do něho runy a hodil dřevo dovnitř. Torkel je zdvihl, a když si je prohlédl, vyšel ven, přivítal bratra a zeptal se ho, co je nového. Gísli odpověděl, že nic nového neví – „ale toto je moje poslední návštěva u tebe. Proto doufám, že tím vydatnější mi poskytneš pomoc. A já ti za to slibuji, že už nebudu na tobě nikdy nic chtít.“

Torkel však mu odpověděl stejně jako dřív, že mu dá koně nebo člun, ale přímou ochranu mu odepřel poskytnout. Gísli přijal člun a požádal Torkela, aby mu pomohl s člunem na vodu. Torkel mu pomohl a dal mu s sebou dobrou zásobu potravin a sto loket sukna. Když Gísli vstoupil do člunu, zůstal Torkel stát na břehu. Tu pravil Gísli: „Teď si myslíš, že stojíš všemi čtyřmi v korytě a těšíš se přátelství četných mocných mužů a ničeho se nepotřebuješ bát. Já však jsem psancem a mnoho mužů živí proti mně nepřátelství. A přece ti mohu říci, že zahyneš dřív než já. Nyní však se musíme rozloučit, i když v horším, než by mělo být, a už se nikdy nevidíme. Ale jedno ti znovu musím říct: že bych se k tobě choval jinak, kdybys byl na mém místě.“

„Nech si svá prorocství,“ odpověděl Torkel, a tak se rozloučili. Gísli jel na ostrov Hergilsey v Breidifjordu. Tam vzal desky a lavice, vesla a vše, co bylo z člunu možno odnést, a převrátil člun a nechal ho hnát k mysům, které tam vybíhají do moře. Když lidé spatřili ztroskotaný člun, myslili, že Gísli utonul a ten člun že dostal od svého bratra Torkela. Gísli však odešel na blízký dvorec, kde bydlil muž jménem Ingjald. Jeho žena se jmenovala Torgerd. Ingjald byl Gísliho příbuzný z matčiny strany a přijel na Island s Gíslim. Ingjald slíbil Gíslimu všechnu pomoc a ochranu, jakou mu bude s to poskytnout. Gísli jeho pomoc rád přijal a zůstal u něho a žil tam nějakou dobu v klidu.

Ingjald měl otroka jménem Svart a služebnou jménem Bóthild. Ingjaldův syn se jmenoval Helgi. Byl mdlého rozumu a počínal si spíše jako zvíře než jako člověk. Kolem krku nosil na šňůře kámen s otvorem uprostřed a žvýkal trávu jako dobytek. Říkali mu Ingjald Blázen. Byl to však velký člověk, jako nějaký troll. V zimě postavil Gísli Ingjaldovi člun a zhotovil mu ještě mnoho jiných věcí. Vše, co zhotovil, bylo lehké poznat, neboť Gísli byl zručnější než kdokoliv jiný. Lidé se divili, jak to přijde, že Ingjald má najednou tak krásné zrobené věci, když sám není dovedný. Gísli přebýval každé léto v Geirtjófově fjordu, a tak uplynuly tři roky od té doby, co se mu začaly zdát ty sny. Že ho Ingjald přijal pod svou střechu, bylo pro něho velké dobrodiní. Lidé na ostrově však nakonec přece jen začali mít podezření, že Gísli neutonul, jak se říkalo, ale že je u Ingjalda. Zvláště jim nedalo spát, že Ingjald má nyní tři čluny, všechny krásně postavené. Tyto řeči se donesly Eyjólfovi Šedivému, který hned poslal Helgiho na Hergilsey. Gísli se zdržoval vždy, když přišli cizí lidé na ostrov, v svém podzemním úkrytu. Ingjald byl velmi pohostinný a pozval Helgiho k sobě a Helgi zůstal u něho přes noc. Ingjald však byl nejen pohostinný, ale také velmi snaživý člověk. Každý den, když bylo dobré počasí, vyjížděl na moře. A také ono ráno se chystal na moře, a když byl hotov, zeptal se Helgiho, zda nemá naspěch, či proč ještě nevstává. Helgi odpověděl, že mu není nějak dobře, a vzdychal a přejížděl si rukou po čele. Ingjald mu řekl, aby jen zůstal klidně ležet, a sám vyplul na moře. Helgi zůstal v posteli a bolestně vzdychal. Vypravuje se, že Torgerd se chystala donést Gíslimu snídání. Mezi kuchyní a jizbou, v níž ležel Helgi, byla příčka z prken a latí, a když Torgerd vyšla z kuchyně, vylezl Helgi z postele, běžel ke stěně a hledal nějakou škvíru, a tu viděl, že v kuchyni je připravena pro někoho snídaneč. Vtom vešla Torgerd, a jak se Helgi náhle obrátil, pustil se latě a upadl na zem. Torgerd se ho zeptala, co hledá kolem stěny a proč neleží. Odpověděl jí, že má takové bolesti v nohou, že nemůže vydržet ležet – „a prosím tě,“ pravil, „pomoz mi do postele.“

Torgerd mu pomohla a potom odešla s jídlom ke Gíslimu. Helgi byl zase hned na nohou, a když vyslídil, jak se věci mají, lehl si opět a zůstal už celý den ležet. Když se večer Ingjald vrátil, šel se hned podívat na Helgiho, zda mu je už líp. Helgi pravil, že se mu už trochu ulehčilo, a požádal Ingjalda, aby ho ráno odvezl na pevninu. Ingjald ho odvezl na jih na ostrov Flatey a odtud odejel Helgi dále

k jihu na Torsnes a tam řekl, že bezpečně zjistil, že Gísli je u Ingjalda.

Börk se vypravil z domu a spolu se čtrnácti muži vstoupil do člunu a vesloval na sever přes Breidifjord. Ten den si vyjel Ingjald s Gíslim na ryby a s nimi jeli v druhém člunu otrok se služebnou. Zakotvili pak u ostrovů jménem Skutileyjar.

25

Ingjald zpozoroval, že nějaký člun pluje od jihu, a pravil: „Tamhle pluje člun a myslím, že je to Börk Tlustý.“

„Co uděláme?“ zeptal se Gísli. „Vím, že ti nechybí odvaha, ale jestlipak dovedeš stejně poradit, jako dovedeš pomoci?“

„Hned ti dám radu,“ odpověděl Ingjald, „i když nejsem nijak chytrý. Veslujme rychle k ostrovu a vystupme na skálu Vadstein, odkud se budeme bránit, dokud budeme moci.“

„Věděl jsem,“ pravil Gísli, „že přijdeš s návrhem, při kterém bys mohl ukázat svou odvahu, ale já bych se ti za tvou pomoc odměnil hůř, než jsem hodlal, kdybys pro mne měl ztratit život. K tomu nemí dojit. A mám také jiný nápad. Ty odpluješ k ostrovu a s otrokem vystoupíš na skálu a tam se budeš chystat k boji. A ti, kteří plují od jihu kolem mysu, budou myslet, že já jsem ten druhý muž. Já však si vyměním šaty s otrokem, jak jsem to už jednou udělal, a odjedu v člunu s Bóthildou.“

Ingjald učinil podle Gíslího rady. Při loučení se Bóthild zeptala: „Co zamýšlíš?“

Gísli pronesl verše:

*Vládce tvrdých štítů
věrnou radu hledá,
když se od Ingjalda
odloučit teď musí.
Snad osud zlý mě čeká,
však o život strach nemám,
ženo zářných očí,
již stále žár vln miji.*

Potom veslovali jižním směrem proti Börkovi a dělali, jako by jim nehrozilo žádné nebezpečí. Gísli řekl služebné, jak si má počínat: „Musíš říct, že v člunu je Ingjald Blázen, a já budu sedět na zádi lodi a budu se pitvořit po něm a omotám si kolem sebe rybářské sítě a co chvíli upadnu a budu dělat, jako bych se úplně pomátl. A až

168

budou hezký kus od nás, začnu veslovat, co mi síly stačí, a budu hledět, abychom se co nejrychleji dostali z jejich dosahu.“ Bóthild tedy veslovala směrem k Börkovým lidem, ale tak, aby se k nim nepřiblížila příliš, a dělala, jako by hledala místa, kde je hodně ryb. Börk na ni volal, zda na ostrově není Gísli.

„To nevím,“ odpověděla Bóthild. „Vím však, že tam je muž, který je mnohem větší a také dovednější než ostatní muži na ostrově.“

„Hleďme!“ pravil Börk. „A což, hospodář Ingjald je doma?“

„Ten už dávno odplul na ostrov,“ odpověděla služebná, „a myslím, že jel s otrokem.“

„To asi sotva,“ pravil Börk. „Spíše to byl Gísli, a veslujme za nimi, jak nejrychleji můžeme! Teď bychom mohli mít dobrý úlovek, kdyby nám jen trochu přálo štěstí.“

Jeho lidi se však bavili podívanou na blázna. „Nech nás,“ pravili, „ještě chvíli se dívat, jak blbne. Je to zábavná podívaná.“ Litovali také Bóthildu, že musí jezdit s takovým hňupem.

„Máte pravdu,“ odpověděla Bóthild, „ale zdá se mi, že vy z toho máte jen vyražení a mne je vám pramálo líto.“

„Nezdržujme se takovými hloupostmi,“ pravil Börk. „Vždyť máme naspěch.“

Rozjeli se tedy a veslovali k ostrovu, a když vystoupili na břeh, uviděli na Vadsteinské skále nějaké muže. Zamířili tam a myslili, že tentokrát jim Gísli neujde. Na skále byl Ingjald s otrokem. Börk poznal hned oba dva a pravil k Ingjaldovi: „Vydej nám Gíslího, anebo nám řekni, kde je. A jsi zrádný pes, když ukrýváš vraha mého bratra a přitom žiješ na mé půdě. Zasloužil by sis, abych tě potrestal, a nejlepší by bylo, kdybych tě rovnou zabil.“

Ingjald odpověděl: „Mám ubohé šaty a nebude mi líto, když je neunosím. A raději ztratím život, než abych neučinil pro Gíslího vše, co je v mé moci, a nepomohl mu v jeho těžkém postavení.“

Všichni se shodují v mínění, že Ingjald poskytl Gíslimu větší pomoc než kdokoliv jiný. Říká se také, že Torgrím Nos pronesl při svých kouzlech prokletí, aby Gíslimu nebyla platná žádná pomoc, kterou mu prokáže někdo zde v zemi. Nenapadlo ho tehdy, aby jmenoval také ostrovy, a proto tam jeho kletba nepůsobila. Na všechnu dobu to ovšem Gíslimu život nezachránilo.

26

Börk myslil, že by bylo pod jeho důstojnost bít se s Ingjaldem, svým pachtýřem. Obrátil se proto k jeho chalupě a prohledal ji, ale Gíslího nenašel. Prohledávali potom ostrov a přišli k dolině, kde

169

našli blázna s kamenem u krku, jak kouše trávu. Tu pravil Börk: „Mnoho podivných věcí jsem slyšel o Ingjaldovu bláznů, a nyní vidím, což bych býval nikdy do něho neřekl, že se dovede objevovat současně na dvou místech. Není ovšem pochyby, jak se věci skutečně mají: že jsme totiž provedli hroznou hloupost, a nevím, zda se nám podaří ji napravit. Gíslí byl jistě v tom člunu, s kterým jsme se potkali, a pitvořil se po bláznovi a budeme lidem k smíchu, jestliže nám i tentokrát unikne. Pusťme se rychle za ním, ještě ho můžeme dohonit.“

Nato spěchali do člunu a opřeli se mocně do vesel. Brzo spatřili, že Gíslího člun je už daleko v zálivu, a v obou člunech veslovali nyní ze všech sil. Člun, v němž bylo u vesel více mužů, plul rychleji, takže Börk nebyl od Gíslího dál, než by dohodil oštěpem, když Gíslí dosáhl břehu. Tehdy pravil Gíslí služebně: „Nyní se musíme rozloučit. Zde máš dva zlaté prsteny, jeden dej Ingjaldovi a druhý jeho ženě a řekni jim, aby ti dali svobodu. Tyto prsteny jim budou znamením mého přání. A řekni, že bych byl rád, aby se také Svartovi dostalo svobody.“

Nato se rozloučili a Gíslí vyskočil na břeh a běžel do skalní rozsedliny na ostrůvku před Hjordarnesem. Bóthild veslovala od břehu, celá zpocená námahou. Börk se svými lidmi vesloval rychle k břehu, a když přistáli, vyskočil první z člunu Saka-Stein a běžel za Gíslim. Když přiběhl k rozsedlině, stál Gíslí před ní s napřaženým mečem a rozsekl mu hlavu až k ramenům, takže Stein klesl ihned mrtev k zemi. Také Börk a ostatní jeho lidé vystoupili na ostrov, ale Gíslí skočil do průlivu, který odděloval ostrov od pevniny a nebyl zvlášť široký, a zamířil k pevnině. Börk vrhl po něm oštěpem, který ho zasáhl do lýtka a projel mu masem, a byla to velká rána. Gíslí vytáhl oštěp z rány, ale ztratil meč, neboť byl tak unaven, že jej nemohl udržet. Bylo už tma, když dosáhl pevniny, a běžel rovnou do lesa, neboť tehdy byl kraj ještě široko porostlý lesem. Börk připlul se svou družinou také k břehu a hledali Gíslího a obklíčili ho v lese. Gíslí byl tak unaven a zkřehlý, že sotva šel, a nyní viděl všude kolem sebe lidi. Neuvažoval však dlouho a pustil se dolů k moři a unikl ve tmě podél srázného pobřeží na dvorec Haug. Tam žil sedlák jménem Ref. Byl to syn Torsteina Rannstafa, člověk všemi mastmi mazaný. Ref přivítal Gíslího a zeptal se, co je nového. Gíslí mu podrobně vyprávěl o svém setkání s Börkem. Ref měl ženu jménem Álfdis. Byla to pohledná žena, ale hubatá, učiněný troll. Ref a Álfdis se hodili k sobě. Když Gíslí všechno vypověděl, požádal Refa o pomoc: „A ukryj mě rychle, neboť tady budou co nevidět a já nemám nikoho, kdo by mi pomohl.“

„Ukryj tě, ale pod jednou podmínkou,“ pravil Ref, „že mě totiž ve všem poslechněš, jak určím.“

„Dobře,“ řekl Gíslí, „neuhnu ani o krok.“

„Jdi tedy dovnitř,“ pravil Ref, a šli dovnitř. Ref pak pravil k Álfdis: „Teď dostaneš pro změnu jiného mužského do postele,“ a sundal příkrývku a řekl Gíslimu, aby si lehl do slámy, a pak přes něj prostřel příkrývku a na ni si lehla Álfdis. „Lež tiše,“ řekl Ref, „ať se děje co děje.“ Potom řekl Álfdis, aby si počínala hrubě a jak jen nejsprostěji dovede – „a nešetři proklínáním a nadávkami, jaké ti jen slina přinese na jazyk. A já se s nimi pustím do řeči a budu mluvit, jak uznám za vhodné.“

Když vyšel zase ven, spatřil, jak přijíždějí nějakí muži. Byli to Börkovi lidé; celkem jich bylo osm. Börk zůstal na dvorci Forsá. Světlí lidi poslal k Refovi, aby zajali Gíslího, kdyby tam byl. Teď stál Ref před vchodem a zeptal se jich, co je nového.

„Můžeme ti říct jen to, co jsi jistě už slyšel. Nevíš nic o Gíslim? Nebyl zde?“

„Nebyl tu,“ odpověděl Ref, „a byl by se dostal do krásné polízané, kdyby se toho byl odvážil. Nevím, budete-li mi věřit, ale říkám vám, že bych nebyl méně hotov ubít Gíslího než kdokoliv z vás. Neboť tolik vím, že bych nezískal málo, kdybych měl důvěru a přátelství takového muže, jako je Börk.“

Börkovi lidé se zeptali: „Nemáš nic proti tomu, abychom prohledali tvůj dům?“

„Ach ne,“ odpověděl Ref, „jen si jej prohledejte, abyste pak tím klidněji mohli hledat jinde, když budete vědět, že zde není, a jděte jen dovnitř a hledejte tak důkladně, jak jen dovedete.“

Vešli dovnitř, a když Álfdis uslyšela hluk, zeptala se, jací holomci to přišli do stavení a jací lumpové si to dovolují rušit lidi v noci v jejich domě. Ref ji prosil, aby se mírnila, ale Álfdis nepřestala sypat nadávky jednu za druhou, a tak štavnaté, že na ně nemohl nikdo zapomenout. Nicméně prohlídku vykonali, i když ne tak důkladně, jak zamýšleli, kdyby je byla selka nezahrnula tak hrubými slovy. Rozloučili se pak se sedlákem a s nepořízenou se vrátili k Börkovi. Nyní byli všichni nadmíru nespokojeni se svou cestou, neboť se jim zdálo, že utržili jenom hanbu a nic nepořídili. Věc se roznesla brzo po celém kraji a všichni byli přesvědčeni, že tato jejich výprava proti Gíslimu skončila ještě hůř než předešlé. Börk odejel domů a řekl Eyjólfovi, jak věci stojí. Gíslí zůstal u Refa čtrnáct dní a potom se s ním rozloučil v nejlepším přátelství. Na rozloučenou dal Refovi nůž a pás. Nic jiného už neměl. Ale stejně to byl dobrý dar. Potom odejel do Geirtjófova fjordu k své ženě. Těmito událostmi jeho pověst ještě

Gísli požádal otroka o meč, ale ten jej půjčil jen velmi nerad. Gísli se potom připravil na souboj, a tentokrát skončil souboj tak, že padl Björn. Gísli, který byl velmi hrdý na toto vítězství, požádal pak Ingibjörgu o ruku, neboť nechtěl, aby rod ztratil tak dobrou ženu. Po svatbě se ujal statku a stal se z něho znamenitý muž. Brzo potom zemřel jeho otec a Gísli zdědil také po něm všechny majetek. Všechny, kteří byli v Björnově družině, dal Gísli povražit.

Otrok žádal zpět svůj meč, ale Gísli mu ho nechtěl vrátit a nabízel mu za něj peníze. Otrok však stále trval na svém, ale meč nedostal. S tím byl málo spokojen a napadl Gísliho a zasadil mu těžkou ránu. Gísli pak udeřil otroka mečem do hlavy tak prudce, že se zlomil, ale lebku otrokovi roztránil, a tak oba dva pozbyli život.

2

Potom se ujal Torbjörn všeho majetku, který patřil jeho otci a oběma bratřím, a hospodařil na statku v Stokkách v Súrnadalu. Torbjörn se ucházel o ruku Tóry, dcery Rauda z ostrova Fridarey, a dostal ji za ženu. Jejich manželství bylo šťastné a netrvalo dlouho a narodily se jim děti. Dcera Tordís byla z nich nejstarší. Ze synů byl nejstarší Torkel, druhý byl Gísli a nejmladší Ari. Všichni vyrůstali doma a nikdo z mužů stejného věku se jim v tomto kraji nemohl rovnat. Ari byl později na vychování u svého strýce z matčiny strany Stykára, kdežto Torkel a Gísli zůstali oba doma.

V Súrnadalu žil též muž jménem Bárd. Byl to mladý člověk, který se teprve nedávno ujal dědictví po svém otci. Také Kolbjörn, který žil na statku Hella v Súrnadalu, byl mladý muž, který nedávno podědil statek po otci. O Bárdovi si lidé šeptali, že chodí za Tordísou, Torbjörnovou dcerou. Tordís byla hezká a tuze chytrá dívka. Torbjörn nebyl zrovna nadšen jejich schůzkami a pravil, že by se ti dva sotva scházeli, kdyby Ari byl doma. Bárd však mínil, že bezvýznamná jsou slova bezmocného – „a budu za ní chodit, jako jsem chodil dřív.“

S Torkelem žil Bárd v přátelství a Torkel Bárdovi nadržoval, kdežto Gíslimu byly Bárdovy schůzky se sestrou proti mysli stejně jako otci. Vypravuje se, že jednou jel Gísli spolu s Bárdem a Torkelem na Bárdův dvůr Granaskeid. A když byli v polovině cesty a když se toho nejvíce nadál, zasadil Gísli Bárdovi smrtelnou ránu. Torkel se velmi rozlobil a vyčítal Gíslimu, že se dopustil špatného činu, ale Gísli mu odpověděl, aby se uklidnil – „a vyměňme si meče a vezmi se ten, který líp seká,“ dodal jakoby žertem. Torkel se uklidnil a posadil se k mrtvému Bárdovi, kdežto Gísli jel domů a vyprávěl

otci, co se stalo. Otec byl spokojen. Poměr mezi bratry však velmi ochladl. Torkel si nevyměnil zbraně a nechtěl už zůstat doma. Odejel ke Skeggimu Soubojníkovi na ostrov Saxa a popouzel ho k tomu, aby pomstil přítele Bárda a aby se ucházel o jeho, Torkelovu sestru. Vypravili se tedy do Stokk a bylo jich dohromady dvacet. Když přijeli na statek, pravil Skeggi Torbjörnovi, že by se rád stal jeho příbuzným – „neboť chci tvou dceru Tordísu za ženu.“

Torbjörn však nechtěl dceru za něho provdat. Říkalo se také, že Tordís má poměr s Kolbjörnem. Skeggimu se zdálo, že Kolbjörn je vinen tou zamítavou odpovědí, a hned ho vyhledal a vyzval ho k souboji na ostrově Saxa. Kolbjörn slíbil, že se dostaví. Pravil, že by nebyl hoden Tordísy, kdyby neměl odvahu bít se se Skeggim. Torkel a Skeggi odjeli domů na ostrov a s dvaadvaceti muži tam čekali na souboj. A když uplynuly tři dni, vypravil se Gísli ke Kolbjörnovi, aby se ho zeptal, je-li připraven se bít. Kolbjörn pravil, zda je nutné, aby se bil, chce-li dostat Tordísu za ženu.

„Tak by ses neměl ptát,“ odpověděl Gísli.

„Zdá se mi, že nemám dost odvahy utkat se se Skeggim,“ řekl Kolbjörn.

Tu ho nazval Gísli sketou a pravil: „Půjdu se tedy bít místo tebe a ty si propadni hanbě a opovržení všech lidí.“

Gísli se pak vypravil ještě s jedenácti muži na ostrov. Skeggi se dostavil na místo první, přednesl zákonná ustanovení o souboji a vymezil hranice pro Kolbjörna, avšak když viděl, že nepřišel ani Kolbjörn, ani nikdo jiný místo něho, řekl Refovi, který zastával na jeho dvorci řemeslné práce, aby urobil postavy Gíslího a Kolbjörna – „a postav je pěkně za sebou, ať je jim tato potupa na věčnou hanbu.“

Gísli, který právě přijížděl lesem, uslyšel jeho slova a pravil: „Tvoji lidé budou mít nutnější práci. A zde můžeš vidět muže, který se nebojí utkat s tebou.“

Odešli potom na místo souboje a bojovali spolu a každý držel před sebou sám svůj štít. Skeggi měl meč Gunnlogi a tím sekl po Gíslim, až to zazvonilo. Tu pronesl Skeggi verše:

*Zazvonila zbraň
k zábavě ostrova.*

Gísli udeřil proti němu sečným oštěpem a usekl mu hrot štítu a nohu a pravil:

*Sekl jsem po Skeggim.
Stačí ta rána.*

vzrostla a je pravda, že nebylo skvělejšího a odvážnějšího muže, než byl Gísli. Jenomže mu nepřálo štěstí.

27

Na jaře jel Börk se značnou družinou na torskafjordský sněm. Chtěl se tam setkat se svými přáteli. Gest vyjel z Bardova pobřeží, a stejně i Torkel Súrsson, každý ve svém člunu. Když byl Gest hotov s přípravami na cestu, přišli k němu dva mladíci v ubohých šatech a s holemi v rukou. Proslechlo se, že Gest měl s mladíky tajnou rozmluvu a že ho prosili, aby je vzal s sebou, a on že jim to slíbil. Jeli s ním tedy na sněm, ale vystoupili na břeh hned při ústí fjordu a šli pak podél fjordu až na sněmoviště.

Byl muž jménem Hallbjörn Čepička, tulák, který procházel krajem ve společnosti neméně než deseti nebo dvanácti sobě rovných. Také ten si postavil na sněmu svůj stan. K němu zamířili oba mladíci a prosili ho, aby je přijal do stanu, neboť prý jsou také tuláci. Hallbjörn odpověděl, že přijme do stanu každého, kdo jej o to požádá. „Jsem zde již kolikáté jaro,“ pravil, „a znám všechny přední muže a gody.“

Mladíci ho prosili, aby je provedl po sněmu – „neboť bychom rádi poznali mocné muže, o nichž se vypravuje tolik podivuhodného.“

Hallbjörn pravil, aby s ním šli dolů na pobřeží, že pozná každou loď, hned jak přijede, a že jim ji bude jmenovat. Mladíci mu poděkovali za jeho ochotu a odešli s ním dolů na pobřeží, a když přišli k moři, viděli, jak loď připlouvají ke břehu. Tu se zeptal starší z mladíků: „Komu patří loď, která připlouvá první?“

Hallbjörn odpověděl, že patří Borkovi Tlustému.

„A kdo pluje hned za ním?“

„Gest Moudrý,“ odpověděl Hallbjörn.

„A kdo pluje za Gestem a míří do koutu fjordu?“

„To je Torkel Súrsson.“

Viděli pak, jak Torkel vystoupil z člunu a posadil se na břeh, zatímco jeho lidé vynášeli své zboží ze člunu tak daleko, aby je nemohly při přílivu zasáhnout vlny. Börk stavěl stan. Torkel měl na hlavě ruskou čepici a šedý plášť se zlatou sponou na rameni a v ruce držel meč. Hallbjörn s mladíky zamířil k místu, kde seděl Torkel. Starší mladík se obrátil k němu a zeptal se ho: „Kdo je ten vznešený muž, který tu sedí? Nikdy jsem neviděl muže krásnějšího ani vznešenějšího.“

„Dovedeš hezky mluvit. Jmenuji se Torkel.“

„Je to asi nádherný skvost, ten meč, co držíš v ruce,“ pravil mladík. „Dovolíš, abych si ho prohlédl?“ 172

„Je to trochu divné přání,“ odpověděl Torkel, „ale dovolím ti to,“ a podal mu meč. Mladík jej uchopil, ustoupil poněkud, uvolnil pásku, která zajišťovala zbraň po dobu sněmu, a tasil meč z pochvy.

„To jsem ti nedovolil, abys vytáhl meč,“ okřikl ho Torkel.

„Na to jsem se tě také neptal,“ odpověděl mladík a napřáhl meč a sekl jím po Torkelovi a uťal mu hlavu. Po tomto činu Hallbjörn vyskočil a mladík odhodil meč, který byl celý od krve, uchopil svou hůl a utíkal za Hallbjörnem. Ostatní tuláci běželi za nimi, jako by se minuli rozumem. Utíkali nahoru kolem Borkova stanu. Okolní lidé se tísnili kolem Torkela a nikdo nevěděl, kdo ten čin spáchal. Börk se zeptal, proč ten hluk a křik kolem Torkela. Když Hallbjörn se svými druhy – bylo jich dohromady patnáct – běžel kolem stanu a Börk právě vyslovil svou otázku, odpověděl mu mladší z těch dvou mladíků, jménem Helgi (starší, který ubil Torkela, se jmenoval Berg): „Nevím jistě, o čem se dohodují, ale myslím, že se nemohou shodnout, zda Véstein zanechal po sobě jen dcery, či zda měl také syny.“ Hallbjörn pak běžel do svého stanu a mladíci do blízkého lesa a nikdo je nenašel.

28

Nyní běželi lidé k Hallbjörnovu stanu a vyptávali se, jak se to stalo, a tuláci pravili, že k nim přišli dva mladíci a že vražda je překvapila, že nic takového netušili. Potom řekli, jak ti mládenci vypadali a co s nimi mluvili. Podle slov, která pronesl Helgi, se Börk domníval, že to byli Vésteinovi synové. Vyhledal proto Gesta a radil se s ním, co by měli podniknout.

„Já první jsem povinen vést při po svém švagru. Zdá se mi nepravděpodobnější, že vraždu provedli Vésteinovi synové, protože nevím o nikom jiném, kdo by si měl vyrovnávat s Torkelem nějaké účty. Zatím se jim však podařilo uniknout. Poraď mi, jak mám na ně jít.“

Gest odpověděl: „Kdybych já provedl vraždu, také bych si dal jiné jméno, abych tím učinil neplatnou při, která by byla proti mně zavědena.“ A všemožně zrazoval Börka, aby nezaváděl při. Lidé se domnívali, že byl spolčen s mladíky, protože byl s nimi příbuzný. A skutečně dosáhl toho, že k při nedošlo. Nad Torkelem byla navržena mohyla, jak bylo tehdy zvykem pohřbívat. Nic víc se neudálo na tom sněmu a lidé se rozjeli domů.

Börk byl málo spokojen se svou cestou na sněm, ačkoliv si už mohl pomalu zvyknout na ostudu a hanbu. 173

Mladíci, kterým se podařilo uniknout ze sněmu, pokračovali v cestě

a po deseti dnech, strávených pod širým nebem, přišli do Geirtjófova fjordu. Gísli byl tehdy doma. Přišli v noci k Audě a zaklepalí na dveře. Aud vyšla ven a přivítala je a zeptala se jich, co je nového. Gísli ležel na lůžku ve své podzemní skrýši. Aud mluvila vždy hlasitě, když chtěla Gísliho varovat. Mladíci jí řekli o Torkelově ubití a o lsti, s jakou je provedli. Řekli jí také, že jsou už dlouho bez jídla.

„Musím vás poslat dál,“ pravila. „Jděte přes kopec do Mosdalu k Bjartmarovým synům. Dám vám s sebou jídlo a průkazná znamení, aby vám poskytli ochranu. Činím tak proto, že si netroufám požádat Gísliho, aby vás vzal k sobě.“

Mladíci odešli do lesů tak hluboko, aby je tam nikdo nehledal, a tam se teprve po dlouhém hladovění dosyta najedli a potom si lehli a usnuli tvrdým spánkem, neboť byli velmi unaveni.

29

Když odešli, vrátila se Aud ke Gíslimu a pravila: „Mám strach, jak přijmeš to, co ti teď řeknu. Možná že mi budeš dělat větší výtky, než si zasloužím.“

„Vím, co mi chceš říct: že můj bratr Torkel je ubit,“ pravil Gísli.

„Ano,“ odpověděla Aud, „a ti mladíci, kteří ho ubili, přišli sem a chtěli, abyste si byli vzájemně oporou. Domnívají se, že to je jejich jediná spása.“

„Co myslíš, že se budu dívat na vrahy svého bratra?“ odpověděl Gísli a vyskočil a chtěl tasit meč. Přitom pronesl tyto verše:

*Možná že přece jen tasi
Gísli svůj ledový meč,
že příbuzný lidí se dočká
příležitosti k brdinství ještě,
když bojovníci teď přinesli
zlou zprávu bohatýru,
že ubit byl na sněmu Torkel.
Udatný čin na mne čeká.*

Aud však pravila, že mládenci už odešli – „a měla jsem dost rozumu, že jsem je nepřivedla do neštěstí.“ Gísli odpověděl, že je skutečně lépe, když se nesetkali, a nečinil Audě žádné výčitky. Vypravuje se, že mu zbývaly už jen dva roky z doby, kterou mu ve snu určila žena k životu. Koncem léta, když už se Gísli chystal odejít z Geirtjófova fjordu, vrátily se mu zase všechny jeho těžké a mučivé sny. Ve snách se k němu vrátila i ona zlá žena, a jen někdy i ta dru-

174

há, hodná. Jednou se mu zdálo, že ho navštívila jeho hodná žena. Zdálo se mu, že jede na šedivém koni a zve ho, aby s ní jel do jejího domu, a on ji uposlechl. Přišli pak k domu, který vypadal jakoby siň, a žena ho zavedla dovnitř. Na lavicích ležely polštáře a všechno bylo krásné. Prosila ho, aby tam zůstal a cítil se jako doma – „a přijdeš sem, až zemřeš,“ pravila, „a budeš zde žít v štěstí a bohatství.“ Když se probudil, pronesl několik slok o tom, co se mu zdálo:

*Vybidla bojovná valkyrje
oštěpů chrabrého vládce,
by na šedivém oři s ní jel.
Nevěsta snů znala můj osud.
Bolest bohyně obnivých vln
slíbila básníku ztížit.
V paměti věrně jsem podržel
slova dárkyně pití.*

*Bohyně mořského obně
určila básníku místo
s měkkými polštáři v síni.
Sotva mi sen ten sejde kdy z myslí.
Hbitá valkyrje šití
v byt svůj mě pozvala skvělý.
Vládkyně snů mě odvedla s sebou.
Skáldovi se dostalo měkkého lože.*

*Sem po smrti jistě přijdeš,
příteli krvavých vlků,
pravila prstenů dárkyně
k chrabrému básníku písni.
Potom ti patřit bude,
skvělého pokladu vládce,
vln zářivý oheň i žena.
To bude nám oběma k štěstí.*

30

Vypravuje se, jak jednou opět byl Helgi poslán na zvědy do Geirtjófova fjordu, neboť se zdálo, že se tam Gísli opět zdržuje. S Helgim byl muž jménem Hávard. Hávard byl příbuzným Gesta Oddleifssona a přijel na Island předešlé léto. Ti dva byli posláni do lesa narubat dříví na stavbu. To však byla jenom záminka jejich cesty.

175

Jejich skutečným úkolem bylo slídit po Gíslim a zjistit, kde se skrývá. Jednou večer spatřili na jižním břehu řeky ve skalách hořet oheň. Slunce už dávno zapadlo a bylo tma jako v pytli. Hávard se zeptal Helgiho, co si počít: „Ty si budeš vědět spíš rady než já.“

„Myslím, že nám nezbývá než jedno,“ pravil Helgi; „nakupit zde na vrchu kamení, abychom se mohli vrátit, až se rozední. Odtud uvidíme, kde hořel oheň, a zdá se, že to není daleko.“

Učinili tak, a když nakupili kamení, pravil Hávard, že je hrozně unavený a že se mu chce spát. Lehl si také a usnul. Helgi však bděl a dovršil ještě kupu. A když byl hotov, probudil se Hávard a prosil Helgiho, aby si také na chvíli zdříml, a on že zůstane zatím vzhůru. Jakmile však Helgi usnul, dal se Hávard do práce a roznese ve tmě celou kupu, každý kámen zvlášť. A když byl hotov, zdvihl veliký balvan a pustil jej dolů na skálu, těsně vedle Helgiho hlavy, až země zaduněla. Helgi vyskočil a celý zděšen se zeptal, co se děje.

Hávard odpověděl: „V lese je nějaký muž a takových kamenů přilítlo sem dnes v noci už víc.“

„To je jistě Gíslí,“ pravil Helgi, „a asi nás zpozoroval. Pomysli si, příteli, dostat jedním takovým kamínkem, a jsou z nás nadosmrti mrzáci. Nemůžeme teď myslet udělat nic lepšího než hned odtud zmizet.“

Po těchto slovech se dal Helgi na útěk a běžel úprkem, takže mu Hávard nemohl ani stačit a volal na něho, aby mu neutikal. Helgi však běžel dál, co nohy stačily. Nakonec přiběhli oba na břeh a vstoupili do člunů a vzali vesla a veslovali, jak rychle jen mohli, a neustali, dokud nepřipluli do Otradal. Tu se teprve Helgi vzpamatoval a pravil, že nyní už bezpečně ví, kde se Gíslí usadil. Eyjólf se hned vypravil na cestu a vyjel spolu s jedenácti muži. V jeho družině byl i Helgi a Hávard. Když přijeli do Geirtjófova fjordu, prohledali všechny lesy, ale nenašli ani kupu z kamení, ani Gíslího úkryt. Eyjólf se zeptal Hávarda, kde nakupili kamení.

„To nevím,“ odpověděl Hávard, „neboť jsem byl tak ospalý, že jsem nic nevnímal, a kamení navršil Helgi, když já jsem spal. Nic bych také nedal za to, že Gíslí nás zpozoroval a rozmetal kamení, když se rozednilo a my jsme už odešli.“

Tu pravil Eyjólf: „Ani tentokrát nám nepřeje štěstí a nezbývá nám než se vrátit.“ Ale než se vydali na zpáteční cestu, rozhodl se Eyjólf, že navštíví Audu. Když přijeli na dvůr, vešel dovnitř, pozdravil Audu a pravil: „Rád bych se s tebou, Audu, dohodl. Řekni mi, kde je Gíslí, a já ti dám tři sta ve stříbře, které jsem dostal na jeho hlavu. A nepotřebuješ být při tom, až ho ubijeme. Slibuji ti také, že ti opatřím muže mnohem lepšího, než je Gíslí. Pomysli,“ pokračoval, „jak těžký

máš život v tomto pustém fjordu, bez příbuzných a přátel, a to jen kvůli takovému psanci, jako je Gíslí.“

„Nejnepravděpodobnější se mi zdá,“ odpověděla Aud, „že se shodneme na sňatku, s nímž bych byla stejně spokojena. Ale je pravda, jak říkají, že peníze jsou vdově nejlepší útěchou. Ukaž však, je-li těch peněz tolik a jsou-li tak dobrého ražení, jak říkáš.“

Eyjólf jí vysypal peníze do klína a ona je potěškávala v ruce a on ji nepřestával přemlouvat.

Gudríd se dala do pláče.

31

Pak vyšla ven a šla ke Gíslimu a pravila: „Aud pozbyla rozum. Chce tě zradit.“

„Neplač,“ těšil ji Gíslí, „dokud jenom Aud bude mi ukládat o život, nemusím se bát smrti.“

A potom pronesl verše:

*Slyšel jsem, že skvělá Hlin,
bobyně stříbrných šperků,
o život ukládá tajně
těžkých oštěpů vládci.
Já však bezpečně vím,
že vládkyně pokladů drabých
pro svého muže pláče.
Nevěřím, co právě jsem slyšel.*

Nato odešla Gudríd domů a nikomu neřekla, kde byla. Eyjólf zatím spočítal stříbro a Aud pravila: „Skutečně není peněz míň ani nejsou horšího ražení, než jsi řekl, a nyní mi jistě dovolíš, abych s nimi naložila, jak budu chtít.“

Eyjólf se zaradoval a řekl jí, ať si jen s nimi dělá, co chce. Aud vzala peníze a nasykala je do objemného měšce. Potom vstala a udeřila měšcem Eyjólfů do nosu tak prudce, že měl celou tvář plnou krve.

„Tohle měj na pamětnou za svou lehkověrnost,“ pravila, „a ať tě stihne nejhorší neštěstí. Jak sis mohl myslet, že vydám svého muže do rukou takového ničemy, jako jsi ty! Buď k smíchu všem lidem a nikdy nezapomeň na hanbu, že tě udeřila žena, aniž jsi dostal, co jsi chtěl.“

Tu pravil Eyjólf: „Chyťte toho psa a zabijte jej, i když je ženského rodu!“

„S naší cestou je to už beztak zlé,“ odpověděl Hávard, „i když se nedopustíme tak podlého činu. Vstaňte, přátelé, a zabraňte mu v něm.“

Eyjólf pravil: „Pravdu má staré přísloví, že není horšího hada, než kterého sis hřál na vlastních prsou.“

Hávard se těšil oblibě a všichni se postavili na jeho stranu, aby zabránili Eyjólfovi v tak hanebném činu. Eyjólf se s tím musel smířit a odejel s nepořízenou domů. Dříve však, než Hávard vyšel ze dvora, pravila k němu Aud: „Ráda bych ti zaplatila dluh, který je ti Gísli dlužen, a zde máš zlatý prsten, vezmi si ho.“

„Nepřijel jsem proto, abych žádal splacení dluhu.“

„Ale já jej chci vyrovnat,“ pravila Aud a dala mu prsten za jeho pomoc. Hávard vsedl na koně a jel na jih na Pobřeží ke Gestu Oddleifssonovi, neboť nechtěl už zůstat u Eyjólfů. Eyjólf odejel domů do Otradolu a měl málo radosti ze své cesty. A také lidé pokládali tuto jeho výpravu za nejhanebnější ze všech, které kdy podnikl.

32

Uběhlo léto a Gísli stále přebýval ve své podzemní skrýši. Věděl, že musí být velmi ostražitý, ale nechtěl už nikam jít, neboť se mu zdálo, že všechny cesty jsou pro něho zasněženy. Nyní už také uplynuly všechny roky, které mu byly určeny ve snu. Jednou v noci měl neklidný spánek, a když se probudil, zeptala se ho Aud, o čem se mu zdálo. Gísli odpověděl, že k němu ve snu přišla zase ta zlá žena a pravila: Nyní překazím všechno, co ti řekla ve snu tvá dobrá žena, a postarám se, abys z toho neměl žádný prospěch.“

Potom pronesl Gísli verše:

*Není ti, Gísli, souzeno
s ženou svou dlouho žít,
pravila dárkyně piva.
Všemocný bůh vám poskytl
muka milostné chvíle.
Mocný vládce celého světa
tě vybnal z vašeho domu,
bys vešel sám v jiný svět.*

„A ještě se mi zdálo,“ pokračoval Gísli, „že ta žena přikročila ke mně a ovázala mi kolem hlavy krvavý šátek, ale dřív mi umyla hlavu 178
krví a postříkala mě jí, takže jsem byl celý od krve.“

Potom pronesl verše:

*Ve snu mi bohyně bohatství
zbarvila celou mou hlavu
Ódinových plamenů pěnou.
Polita rosou boje
byla ruka dárkyně štědré
šperků z rudého zlata.
Prameny ostrých mečů
mi po tvářích stékaly proudem.*

A ještě tyto verše pronesl:

*V neklidném snu dnes v noci
nevěsta urputných bojů
mi kolem mé plavé hlavy,
holé jak pole bez klasů po žních,
ovázala krvavý šátek
rukou vlahou od deště mečů.
Tak ze spaní mě vzbudila v noci
vládkyně stříbrných šperků.*

Jeho zlé sny se stupňovaly do té míry, že se bál tmy a měl strach být sám. Kdykoliv zamhouřil oči, objevila se mu vždy ta zlá žena. Jedné noci měl Gísli zvláště neklidný spánek. Aud se ho zeptala, jaký měl sen.

„Zdálo se mi,“ odpověděl Gísli, „že ke mně přišli lidé, Eyjólf a ještě mnoho jiných. Viděl jsem, jak jsme se utkali a jeden z nich, ten nejprvnější, se hnal s řevem proti mně, a zdálo se mi, že jsem ho přeťal uprostřed těla, a hlavu měl jakoby vlk. Nato začali na mne dorážet ostatní a zdálo se mi, že jsem držel v ruce štít a dlouho se bránil.“ Potom pronesl Gísli verše:

*Sotva jsme se setkali ve snu,
věděl jsem, že se srazíme v boji,
ač družina má byla mnohem
menší než jejich zástup.
Bélostné paže své paní
jsem potřísnil bojištěm rosou,
krkavcům hladným jsem přichystal
bobatě krvavou krmí.*

179

A ještě další verše pronesl:

*Marně se snažili muži
básníkovi rozetnout mečem
jeho zlatem zdobený štít.
Dlouho jsem zdatně se bil.
Kol hlavy mi svištěly meče,
kopí mužů jsem odrážel štítem,
až přesile jsem podlehl přece,
jež brzo mi přinese smrt.*

A dále:

*Dřív než mě přátelé vlků
mobli poranit zbrani,
jedním mávnutím meče
jsem vyřídil jednoho z mužů.
Ocelí ostrou jsem přetal mu býždě,
že obě noby bojovník ztratil.
Svým brdinným činem
jsem havranům hostinu zchystal.*

Blížil se podzim a zlých snů neubývalo, ba spíše přibývalo. Jednou v noci měl Gísli zase neklidný spánek. Aud se ho zeptala, co se mu zdálo, a Gísli pronesl verše:

*Mně zdálo se, že z obou stran
jsem zalit byl rosou zbrani.
Takovou strast musím snášet,
dárkyně života slasti.
Sny podobné vždycky sním,
sotva mě navštíví spánek.
Bez bázně čekám na poslední boj.
Vždyť vždycky jsem doved se bit.*

A ještě další verše pronesl:

*Ve snu jsem viděl,
jak vládce štítu
mi krvavě roztlal
ramena obě.
To sotva je naděje*

180

*na šťastný život.
Spíš smrt mi věští
můj bolestný sen.*

A dále pokračoval:

*Ve snu jsem viděl,
jak vládce meče
mi rázem utal
obě mé ruce,
blavu mi rozsekl
jedinou ranou.
Z lebky mi zela
ledová ocel.*

*Ve snu jsem viděl,
jak se vládkyně zlata
se slzou v očích
skláněla nade mnou
a otevřené mi
ovázala rány.
Co myslíš, že znamená
tento zlý sen?*

33

Do konce léta zůstal Gísli doma a po celou tu dobu byl klid. Pak nadešla poslední letní noc. Vypravuje se, že té noci nemohl Gísli spát a nikdo z nich tří. Bylo ticho a venku padala na trávu zjíněná mlha. Gísli vstal a pravil, že chce do svého úkrytu na jihu v skalách, zda by tam neusnul. Vypravili se tam všichni tři a obě ženy byly v dlouhých sukních, které zanechávaly za sebou v zjíněné trávě stopu. Gísli měl kousek dřeva, do něhož ryl cestou runy, a štěpiny padaly na zem. Když přišli do úkrytu, lehl si Gísli a zkoušel usnout. Ženy zůstaly vzhůru. Gísli na chvíli zdřímá a ve snu k němu přiletěli ptáci a divoce se klovali. Byli větší než sluky a rvali si peří a vypadali, jako by se vymáchali v červené krvi. Aud se zeptala, co se mu zdálo: „Jistě to nebylo nic dobrého.“

Gísli odpověděl verši:

*Když jsme se loučili, Audo,
já na louce u řeky*

181

*jsem slyšel divoký křik.
Dvě sluky tam na sebe
do krve dorážely.
Děšť šípů zasype brzo
statečně syny lidí.
Já zpívám si píseň.*

Sotva přednesl tyto verše, uslyšeli zvenčí hlasy. To přišel Eyjólf spolu s čtrnácti muži. Nejdříve byli na dvorci a tam uviděli stopu v jíní, která jim pak byla spolehlivým vůdcem. Když Gíslí zpozoroval muže, vystoupil s ženami na skálu, odkud bylo možno nejlépe se bránit. Každá z žen držela v ruce těžký kyj. Eyjólf a jeho lidé stoupali za nimi. Eyjólf volal na Gíslího: „Teď mi už neunikneš a ne nech se honit jako nějaký zbabělec. Říká se přece o tobě, že jsi odvážný. Je tomu dávno, co jsme se setkali, a tentokrát se doufám vidíme naposled.“

„Ty musíš první ukázat odvalu, nechceš-li, abych ti unikl,“ odpověděl Gíslí. „Máš také více důvodů k nepřátelství se mnou než kdokoliv jiný v tvé družině.“

„O tom, jak užijí svých lidí, nebudeš rozhodovat ty,“ odpověděl Eyjólf.

„Dalo se čekat,“ pravil Gíslí, „že se neodvážíš utkat se se mnou se zbraní v ruce, ty zbabělý pse!“

Eyjólf se obrátil na Helgiho Zvěda: „Byl by to hrdinský čin,“ pravil, „kdyby ses první odvážil za Gíslím na skálu, a dlouho by ses těšil ze své slávy.“

„Kolikrát jsem už poznal,“ odpověděl Helgi, „že rád posíláš jiné tam, kde tušíš nebezpečí. Ale když ti na tom tolik záleží, pustím se za ním. Ty však jdi statečně hned za mnou, nejsi-li ničema a zbabělec.“

Helgi zamířil k místu, které se mu zdálo nejvýhodnější. V ruce držel těžkou sekyru. Gíslí měl také v ruce sekyru a byl opásán mečem. Po straně mu visel štít. Byl oblečen v kazajku, staženou v pase.

Helgi se tedy rozběhl na skálu za Gíslím. Gíslí se obrátil proti němu a tasil meč a sekl ho tak prudce do boku, že ho přetěl vedví a oba dva kusy těla spadly se skály dolů. Eyjólf se snažil dostat na skálu z jiné strany, ale Aud se postavila proti němu a udeřila ho kyjem do ruky, takže v ní pozbyl všechnu vládu a zřítel se dolů. Tu pravil Gíslí: „Dávno jsem věděl, že jsem dobře ženat. Ale že mám tak skvělou ženu, to jsem netušil. Prokázala jsi mi však menší službu, než jsi chtěla, i když sis vedla tak statečně. Neboť by byl jinak šel stejnou cestou jako Helgi.“

182

Dva muži z Eyjólfovy družiny se obrátili proti Audě a Gudridě, a nezdálo se jim, že mají lehký úkol. Ostatních dvanáct napadlo Gíslího, který se bránil kamením i zbraněmi. Jeden z Eyjólfovy družiny zvlášť dorážel na Gíslího a volal na něj: „Teď mi vydáš své dobré zbraně a všechno, co máš, i svou ženu Audu.“

„Jen s odvahou do toho,“ odpověděl mu Gíslí, „jinak sotva získáš mé zbraně nebo mou ženu.“

Eyjólf hodil oštěpem po Gíslím, ale Gíslí se ohnal sekyrou a přesekl kopiště. Ten úder byl tak prudký, že sekyra udeřila o skálu a čepel se zlomila. Gíslí odhodil sekyru a uchopil meč, kterým rozdával rány, zatímco se kryl štítem. Útočili na něho s přesilou, ale Gíslí se bránil stále velmi statečně a jejich boj byl nadmíru urputný. Gíslí ubil ještě dva muže, takže už čtyři byli mrtví. Eyjólf vybízel znovu k statečnosti: „Utrpěli jsme již velkou ztrátu, a i když nakonec zvítězíme, bude to malá odměna za naši námahu.“

A když se toho mohl nejméně kdo nadát, skočil Gíslí se skaliska a vyběhl na strmější skálu, kde měl vhodnější místo k obraně. To nikdo nečekal. Eyjólfovo postavení se zase zhoršilo. Nálada v jeho družině byla skleslá, čtyři z jeho lidí již padli a všichni ostatní byli ranění a unaveni, a tak přestali útočit, i když to byla družina bojovná a odvážná. Eyjólf je však začal znovu povzbuzovat a sliboval jim velkou odměnu, jestliže Gíslího přemohou.

První, kdo se nyní odvážil na skálu proti Gíslímu, byl muž jménem Svein. Gíslí sekl po něm mečem a rozsekl mu hlavu až k rameni a shodil ho se skály dolů. Ti dole ani nevěděli, jak byl ubit.

Gíslí se obrátil k Eyjólfovi a pravil: „Rád bych, aby ti těch tři sta ve stříbře, které jsi dostal na mou hlavu, přišlo pořádně draho, a přál bych si, kdybys rád přidal ještě jednou tři sta za to, kdybychom se nikdy nebyli setkali, neboť za životy lidí, které jsi ztratil, tě stihne jen hanba.“

Radili se a nechtěli za nic na světě odejet s nepořízenou. Napadli pak Gíslího ze dvou stran. První byl Eyjólf se dvěma příbuznými, Tórem a Tórдем, kteří se dobře vyznali v boji. Jejich útok byl ostrý a urputný a podařilo se jim zasadit Gíslímu několik ran oštěpem. Gíslí se však bránil kamením a mečem tak udatně a prudce, že nikdo z těch, kdo ho napadli, nezůstal nezraněn. Nejprudčeji na něho doráželi Eyjólf a jeho příbuzní, neboť věděli, že jde o jejich čest a váž-

183

nost. Napadli ho oštěpy, takže mu vnitřnosti vyhrězly z těla, ale Gísli si je podchytil košilí a ovázal šňůrou. K Eyjólfovi pak pravil, aby chvíli počkali – „neboť teď stejně sklidíte konec, který jste si přáli.“ A potom pronesl ještě verše:

*Kěž se doslechne dárkyně
kamenů drabých,
že její věrný druh
v boji si udatně vedl.
Dobré jsem myslí, ženo,
i když mě zraňují meče.
Statečné srdce dal v dědictví
otec můj svému synu.*

To jsou poslední Gíslího verše. A sotva je dopověděl, seskočil se skály a sekl mečem Tórdovi, Eyjólfovu příbuznému, po hlavě a byla to smrtelná rána. Gísli sám se však zhroutil a padl přes jeho tělo a byl mrtev. Všichni z Eyjólfovy družiny měli těžké rány.

Když Gísli padl, měl tolik těžkých zranění, že to byl div, jak je mohl snést. Udržela se pověst, že nikdy neuhnul o krok a že jeho poslední úder nebyl slabší než první. Tak skončil Gísli svůj život. A všichni se shodují v tom, že se s ním nikdo nemohl rovnat odvahou, i když mu nepřálo vždy štěstí.

Odnesli ho pak se skály a vzali mu meč a pohřbili ho tam v kamení a odešli dolů k pobřeží. Tam jim zemřel šestý muž. Eyjólf nabídl Audě, aby jela s ním, ale Aud odmítla. Eyjólf pak odejel se svými lidmi do Otradalů a těžce noci zemřel ještě sedmý muž a osmý ležel celý rok se svým zraněním a po roce zemřel. Ostatní se uzdravili, ale do konce života žili v hanbě.

36

Eyjólf vyjel spolu s jedenácti muži z domu, aby navštívil Börka Tlustého a podal mu podrobnou zprávu. Börk byl velmi potěšen a prosil Tordísu, aby pohostila Eyjólfa: „Vzpomeň si, jak jsi měla ráda mého bratra Torgríma, a buď k Eyjólfovi laskavá.“

„Nikdy nepřestanu plakat pro bratra Gíslího,“ odpověděla Tordís. „A nemyslíš, že stačí, když pohostím jeho vraha talířem kaše?“

A když večer přinesla na stůl večeři, upustila lžici na zem. Eyjólf měl meč, který vzal Gíslimu, opřený o lavici u svých nohou. Tordís poznala meč, a když se ohnula pro lžici, uchopila jilec a chtěla probodnout Eyjólfa. Nevšimla si však, že rukojeť je obrácena proti stolu,

184

a zavadila jí o hranu desky, takže zasáhla Eyjólfa jenom do lýtky, ale stejně to byla těžká rána. Börk uchopil Tordísu a vyrval jí meč z ruky. Také všichni ostatní vyskočili tak prudce, že převrhli stoly i s jídlem. Börk nabídl Eyjólfovi, aby si sám určil pokutu za to, co se stalo, a Eyjólf žádal plnou pokutu, jaká se platila za ubití muže, a pravil, že by žádal mnohem víc, kdyby se Börk nezachoval k němu tak slušně. Tordís však jmenovala svědky a prohlásila před nimi, že se s Börkem rozvádí, a pravila, že už nikdy nevkročí do jeho lože. A to také splnila. Odstěhovala se pak do Tordísarstadu v Eyru, kdežto Börk zůstal v Helgafellu, až ho odtud vypudil godi Snorri. Potom žil Börk na dvorci V Glerárskógách. Eyjólf odejel domů, ale se svou cestou nebyl valně spokojen.

37

Vésteinovi synové se odebrali ke svému příbuznému Gestovi a žádali ho, aby jim pomohl odejet ze země, jim a jejich matce Gunnhildě a Gíslího ženě Audě a Ingjaldově dceři Gudrídě a jejímu bratru Geirmundovi. Ti všichni nasedli v ústí řeky Hvítá na loď a odejeli se Sigurdem Bílým do Norska. Gest jim zaplatil cestu. Plavba jim netrvala dlouho a přijeli k severnímu pobřeží Norska, do trándheimského přístavu. Berg vystoupil ještě se dvěma muži na břeh, aby najal nějakou místnost, kam by se mohli nastěhovat. V městě potkali dva muže. Jeden byl oděn v šarlatové šaty a byl mladý a vysoké postavy. Ten se zeptal Berga, jak se jmenuje. Berg mu řekl po pravdě své jméno i rod, neboť si myslel, že jméno jeho otce mu bude spíš k užítku než ke škodě. Ale muž v šarlatu tasil meč a zasadil Bergovi smrtelnou ránu. Byl to Ari Súrsson, Gíslího a Torkelův bratr. Bergovi druhové se vrátili na loď a vyprávěli, co se stalo. Lodivod s nimi odrazil od břehu. Helgi odejel do Grónska, kde vespěl v znamenitého muže. Byli za ním posláni najatí vrazi, aby mu ukládali o hlavu, ale osud mu určil jinou smrt: utonul při lovu ryb a jeho smrt byla pokládána za velkou ztrátu. Aud odjela s Gunnhildou do Heidabö v Dánsku. Tam přijaly obě novou víru a vypravily se na pouť do Říma, odkud se už nevrátily. Geirmund zůstal v Norsku, kde se oženil a těšil se velké vážnosti. Jeho sestra Gudríd se provdala a rovněž se těšila pověsti zdatné ženy. Od ní pochází početný rod. Ari Súrsson odejel na Island a příplul do ústí řeky Hvítá. Svou loď prodal a zakoupil se na dvorci Hamaru, kde několik let hospodařil. Potom pobýval na různých místech v Mýrech a také od něho pochází početný rod.

185

A tím se končí Sága o Gíslim, Súrovu synu.

Skeggi se vykoupil ze souboje a po celý život chodil s dřevěnou nohou. Torkel pak odejel se svým bratrem domů a oba byli od té doby dobrými přáteli. Po souboji se Skeggim Gísliho vážnost velmi vzrostla.

3

Byli dva bratři, synové Skeggiho z ostrova Saxa. Jeden se jmenoval Einar a druhý Árni. Oba žili na dvoře Flydrunesu severně od Trándheimu. Na podzim a příštího jara si opatřili bratři družinu a vypravili se do Súrnađalu ke Kolbjörnovi a dali mu na vybranou: buď aby jel s nimi a zúčastnil se upálení Torbjörna a jeho synů, anebo aby volil smrt. Kolbjörn odpověděl, že raději pojede s nimi. Vyjeli pak v počtu šedesáti mužů, a když za noci přijeli do Stokk, zapálili domy. Torbjörn a jeho synové i Tordís byli v jedné světnici a všichni spali. Ve světnici byly dva sudy syrovátky. Torbjörn a jeho synové uchopili kozí kůže, namočili je do syrovátky, aby se bránili proti ohni, a třikrát jej skutečně uhasili. Pokusili se také prolomit zeď a deseti lidem se podařilo utéci. Chránění kouřem dosáhli skály a unikli štěkotu psů, ale dvanáct lidí uvnitř uhořelo. Bratři však mysleli, že uhořeli uvnitř všichni. Gísli a jeho lidé neustali v cestě, až přišli k Styrkárovi na jeho statek Fridarey, kde si opatřili družinu čtyřiceti mužů, a s ní přepadli Kolbjörna a upálili ho v domě spolu s jedenácti lidmi. Potom prodali své pozemky a koupili si loď. Bylo jich dohromady šedesát. Vydali se na moře se vším svým majetkem a připluli k Aesundským ostrovům a zakotvili tam. Čtyřicet pak se jich odtud vypravilo na dvou člunech na sever na Flydrunes. Skeggiho synové vyjeli právě ještě se sedmi muži, aby vybrali nájemné za pronajaté pozemky. Gísli a jeho lidé se obrátili proti nim a všechny je ubili. Gísli ubil tři muže a Torkel dva. Potom se odebrali na dvorec a odnesli si odtud velkou kořist. Gísli tam usekl Skeggimu Soubojníkovi, který tehdy žil už u svých synů, hlavu.

4

Potom odjeli k lodi a odrazili od břehu a byli na moři přes čtyři měsíce. Nakonec přistáli na západě Islandu, na jižním břehu Dýrova fjordu při ústí řeky v Haukadalu, Jestřábím údolí.

Nyní se však musíme zmínit o dvou mužích, kteří bydlili každý na jiném břehu tohoto fjordu, a oba se jmenovali Torkel. Jeden žil na statku v Saurách v Keldudalu na jižním břehu. To byl Torkel Eiríksson. Druhý žil na severním břehu na statku Alviðre. Říkali mu

138

Torkel Boháč. Torkel Eiríksson byl první z předních mužů, kteří přišli k lodi, a vyhledal Torbjörna Súra, Syrovátku. Neboť takové měl Torbjörn přijmí od té doby, co si zachránil syrovátkou život před uhořením. Všechna země na obou březích byla tehdy ještě volná a Torbjörn se nyní zakoupil na jižním břehu a Gísli tam v Haukadalu postavil statek Saeból a od té doby žili na tom statku.

V Arnarfjordu, v jeho nejzazší části, žil muž jménem Bjartmar. Jeho žena Turíd byla dcerou Hrafna z Ketilseyru v Dýrově fjordu a Hrafn byl synem právě tohoto Dýra, který zabral fjord. Bjartmar měl s Turidou čtyři děti: dceru Hildu, která byla nejstarší, a syny Helgiho, Sigurda a Vestgeira. V té době přebýval u Bjartmara Nor Véstein, který přijel na Island a usadil se tam. Véstein se oženil s Bjartmarovou dcerou Hildou a netrvalo dlouho a narodily se jim dvě děti, dcera Aud a syn Véstein. Véstein se stal znamenitým námořníkem a kupcem. V době tohoto vyprávění bydlil na dvorci pod Hřebčím kopcem u Önundova fjordu. Jeho žena se jmenovala Gunnhild a s ní měl Véstein syny Berga a Helgiho.

Nyní se musíme vrátit na statek Saeból, kde zemřel Torbjörn i jeho žena Tóra. Oba byli pochováni a nad jejich hrobem byla navršena mohyla. Vedení statku se po jejich smrti ujal Gísli a jeho bratr Torkel.

5

Na dvorci Kvígandafellu v Tálknově fjordu žil muž jménem Torbjörn Selagnúp. Jeho žena se jmenovala Tordís a dcera Ásgerd. O její ruku se ucházel Torkel, syn Torsteina Súra, a dostal ji za ženu. Jeho bratr Gísli se oženil s Vésteinovou sestrou Audou. Oba bratři bydlili spolu v Haukadalu, v Jestřábím údolí. Jednou na jaře jel Torkel Boháč na jih na torsneský sněm, aby tam uspořádal nějakou záležitost. Spolu s ním jeli na sněm Súrovi synové Torkel a Gísli. Na Torsnesu bydlil tehdy Torstein Treska, syn Tórolfa Mostrarskegga. Torstein měl za ženu Tóru, dceru Óláfa Torsteinssona. Jejich děti byly Tordís, Torgrím a Børk Tlustý.

Po sněmu pozval Torstein Torkela Boháče a oba Súrovy syny k sobě a při rozloučení jim dal znamenité dary. Oni pak pozvali k sobě na příští jarní sněm v západním kraji Torsteinovy syny. Potom odjeli domů. Příštího jara přijeli Torsteinovi synové s desítilennou družinou na sněm ve Valseiru. Gísli a Torkel je pozvali po sněmu k sobě, ale oni pravili, že musí nejdříve navštívit Torkela Boháče. Potom však přijeli do Saebólu, kde byli skvěle pohoštěni. Torgrímovi se líbila Gísliho sestra, která byla skutečná krasavice. Požádal o její

139

ruku a byla mu zasnoubena a hned byla slavena svatba. Věnem dostala Tordís statek Saeból, a tak se Torgrím odstěhoval na západ. Börk zůstal na Torsnesu a s ním i synové jeho sestry Saka-Stein a Tórodd. Torgrím tedy hospodařil v Saebólu a Súrovi synové se odstěhovali do Hólu, kde si postavili velký dvůr. Statky v Hólu a v Saebólu spolu sousedily. Tak tam tedy žili v sousedství a jejich přátelství bylo dokonalé. Torgrím měl hodnost godiho a bratři v něm měli velkou oporu. Jednou na jaře jeli na sněm v počtu čtyřiceti mužů a všichni byli v barevných šatech. Jel s nimi i Gíslího švagr Véstein a všichni lidé ze Súrnadalu.

6

Byl muž jménem Gest, Oddleifův syn. Ten také přijel na sněm a bydlil ve stanu Torkela Boháče. Stalo se, že Haukdalští seděli a popíjeli, když ostatní byli u soudu při projednávání pří. Tu vstoupil do stanu nějaký muž jménem Arnór, veliká huba, a pravil: „Vy Haukdalští jste mi podivní lidé. Nemyslíte na nic než na pití a nejdete k soudu, ani když se projednávají záležitosti vašich lidí. Všem se to zdá divné, třebaš já jediný to říkám nahlas.“

„Pojďme tedy k soudu,“ pravil Gíslí, „možná že opravdu i jiní tak mluví.“

Šli tedy k soudu. Torgrím se zeptal, potřebuje-li někdo jejich pomoci – „a dokud budeme živi, poskytneme svou podporu každému, komu jsme ji slíbili,“ pravil.

„Zatím se zde projednávají jen bezvýznamné věci,“ řekl Torkel Boháč, „ale řekneme vám, jakmile budeme vaši pomoc potřebovat.“

A nyní začali lidé mluvit o tom, jak skvělou mají družinu a jak důrazná je jejich řeč.

Torkel však pravil ke Gestovi: „Jak dlouho myslíš bude ještě trvat domýšlivost a pýcha Haukdalských?“

„Od dneška za tři roky nebudou již všichni tak jednotní, jako jsou dnes,“ odpověděl Gest.

Arnór byl svědkem této rozmluvy a běžel hned do stanu Haukdalských a vyprávěl jim, co slyšel.

„Možná že zde Gest pronesl něco, co už i jiní řekli,“ pravil Gíslí, „ale hledme, aby se to proroctví nevyplnilo. Myslím, že by bylo nejlépe, kdybychom upevnili naše přátelství pevnějšími pouty než dosud, a přísahajme si všichni čtyři pobratimství.“

Všem se zdála tato rada dobrá. Šli pak na konec ostrohu, kde vyřízli ze země pás drnu a vyzdvihli jej v oblouk, jehož oba konce tkvěly v zemi, a uprostřed byl pás podepřen oštěpem tak vysokým,

že hřebu v jeho hrotu mohl dosáhnout dospělý muž rukou. Všichni čtyři – Torgrím, Gíslí, Torkel a Véstein – měli projít pod drnem i zemi. A nato si všichni klekli a přísahali přísahu, že každý z nich Všichni se řízli do ruky a nechali svou krev stékat dolů, aby se smísila a vsákla do země odkryté pod drnem, a smíchali pak obojí, krev bude mstít druhého jako svého vlastního bratra, a za svědky brali všechny bohy. Ale když si podávali ruce, řekl Torgrím: „Učiním dost velký závazek, vejdu-li v pobratimství se svými švagry Torkelem a Gíslím. Nic mne však nenutí k takovému závazku s Vésteinem“ – a stáhl rychle svou ruku zpět.

„Pak já učiním stejně,“ řekl Gíslí a stáhl také svou ruku, „a nezávážu se pobratimstvím s mužem, který se nechce stát pobratimem mého švagra Vésteina.“

Tato příhoda se nezdála lidem bezvýznamná. Gíslí pak pravil k Torkelovi, svému bratru: „Nyní se stalo, jak jsem tušil. A všechno, co jsme udělali, je k ničemu. Myslím ovšem, že zde zasáhl osud.“

Potom odjeli lidé ze sněmu.

7

V létě připlula do Dýrova fjordu loď, která patřila dvěma bratrům, Tórimu a Tórarinovi z Víku v Norsku. Torgrím jel k lodi a koupil čtyřicet klád dřeva a zaplatil část ceny hned, ostatní zůstal dlužen. Kupci pak vytáhli loď v Sandech na břeh a u okolních sedláků si zajistili pobyt.

V Eyru v Skutilsfjordu žil muž jménem Odd Örygsson. U něho se ubytovali majitelé lodí. Torgrím poslal svého syna Tórodda, aby srovnal a spočítal klády, protože je chtěl hned odvézt domů. Tórodd jel k lodi, ale když srovnával klády, zdálo se mu, že dřevo je horší, než jak o něm vyprávěl Torgrím. Vyčetl to Norům, ale ti se obrátili proti němu a udeřili na něho a ubili ho. Po tomto činu odjeli na druhý břeh Dýrova fjordu, kde si opatřili koně, a zamířili k svým příbytkům. Jeli celý den a celou noc, až přijeli do údolí, které se táhne od Skutilsfjordu dovnitř země. Tam posnádali a ulehli k spánku. Zatím se Torgrím dověděl, co se stalo, a hned se vypravil z domu, dal se převézt přes fjord a sám bez doprovodu se pustil za kupci. Zastihl je, když ještě spali. Torgrím uchopil oštěp a strčil kopytem do Tórarína. Ten se probudil a vyskočil a sáhl po meči, neboť poznal Torgríma. Torgrím však udeřil proti němu oštěpem a zabil ho. Vtom se probudil Tóri a chtěl pomstít svého druhu, ale Torgrím ho ihned proklál kopym. Tomu místu se říká nyní Údolí snídání nebo také Pád Norů.

Potom se vrátil Torgrím domů a svým činem si získal velikou vážnost. Přes zimu žil v klidu na svém dvorci, ale na jaře připravil spolu se švagrem Torkelem loď těch dvou Norů k plavbě. Oba Norové bývali v Norsku velkými rváči a měli tam mnoho nepřátel. Nyní tedy připravil Torgrím s Torkelem jejich loď k plavbě a oba odjeli do Norska. Téhož léta se vypravili ze Skeljavíku v Steingrímově fjordu na moře a rovněž do Norska Véstein a Gísli. Správy jejich statku se ujal Önund z Medalđalu, kdežto Saka-Stein s Tordísou spravovali dvorec v Saebólu. V době těchto událostí vládl v Norsku Hárald Gráfeld. Torgrím a Torkel přistáli se svou lodí v severním Norsku. Brzy vyhledali krále, předstoupili před něj a uctivě ho oslovili. Král je přijal laskavě a oni vstoupili do jeho služeb a brzo dosáhli majetku i cti. Gísli s Vésteinem byli na moři přes tři měsíce a začátkem zimy připluli v noci a za prudké vánice do Hördalandu. Při přistání se jejich loď rozbila, ale jim se podařilo zachránit životy i majetek.

8

Byl muž jménem Skegg-Bjálfi. Ten měl kupeckou loď a zamýšlel jet na jih do Dánska. Gísli a Véstein se ho zeptali, zda by jim neprodal půl lodi, a on jim odpověděl, že o nich slyšel, že jsou čestní lidé, a přenechal jim polovinu lodi a oni mu hned zaplatili víc, než měla cenu celá loď. Potom vypluli do Dánska a přibyli do trhového města Viborgu, kde zůstali přes zimu u muže jménem Sigradd. Všichni tři – Véstein, Gísli a Bjálfi – zůstali přes zimu spolu a žili ve vzájemném přátelství a vyměňovali si dary. Brzo na jaře přichystal Bjálfi svou loď na cestu na Island.

Byl muž jménem Sigurd, obchodní společník Vésteinův, rodem Nor. Sigurd, který byl tehdy právě v Anglii, poslal Vésteinovi vzkaz, že s ním chce zrušit společenství, neboť prý už nepotřebuje jeho peněz. Véstein proto požádal své druhy, aby mu dovolili odejet do Anglie a vyhledat Sigurda.

„Musíš mi však slíbit,“ řekl Gísli, „že vrátíš-li se zdrav na Island, nikdy odtud neodjedeš bez mého souhlasu.“ Véstein mu to slíbil. Jednou ráno vstal Gísli a šel do dílny. Gísli byl velmi zručný a vyznal se ve všech pracích. Nyní zhotovil minci v hodnotě nejméně jednoho auru. Mince se skládala ze dvou stejných dílů a každý měl deset kolíků, a když se oba díly spojily, vypadaly jako jedna mince, která se dala zase rozložit. Vypravuje se, že Gísli ji rozložil a jeden díl dal Vésteinovi a řekl mu, aby jej podržel jako poznávací znamení – „a pošleme si je, když někdo z nás bude v nebezpečí života. Mám také tušení, že přijde chvíle, kdy bude potřebí, abychom si je po-

142

slali, i když se sami nepotkáme.“ Véstein pak odjel na západ do Anglie, kdežto Gísli s Bjálfim do Norska a v létě nato na Island. Získali velký majetek a čest, a když v přátelství rozvázali své společenství, odkoupil Bjálfi od Gísliho polovinu lodi zpět. Gísli pak odjel spolu s jedenácti muži na nákladním člunu na západ do Dýrova fjordu.

9

Také Torgrím a Torkel se vrátili a připluli do ústí řeky v Haukadaldu v Dýrovu fjordu téhož dne, kdy Gísli tam, o něco dříve, připlul na nákladním člunu. Jejich shledání bylo velmi srdečné. Když se rozloučili, odejel každý do svého domova. Také Torgrím a Torkel získali velký majetek. Torkel poněkud zpychl a vyhýbal se práci na statku, kdežto Gísli pracoval od rána do večera. Jednou, když bylo krásné počasí, poslal Gísli všechny lidi na sena, jenom Torkel zůstal doma a po snídani si lehl v obytné budově, která sloužila také k spaní. Budova byla sto sáhů dlouhá a deset sáhů široká. Na jižní straně pod touto budovou stálo stavení pro ženy. V něm seděly Aud a Ásgerd a šily. Když se Torkel probudil, šel k stavení, z něhož slyšel ženský hovor, a lehl si pod okno. Tu pravila Ásgerd: „Prosím tě, Audo, buď tak hodná a nastříhni mi na košili pro mého muže Torkela.“

„Nedovedu to líp než ty,“ odpověděla Aud, „a neprosila bys mě o to, kdybys měla stříhat na košili pro Vésteina.“

„Nech si své narážky,“ pravila Ásgerd. „Ostatně se prozatím nemíním vzdát svého zalíbení.“

„Dávno už vím, jak to mezi vámi je,“ pravila Aud, „ale raději o tom nemluvm.“

„Myslím, že na tom není nic špatného,“ pravila Ásgerd, „že se mi Véstein líbí. Ostatně o tobě jsem také slyšela, že jste se často scházeli s Torgrímem, než jsi si vzala Gísliho.“

„Na těch schůzkách nebylo nic, co by mohlo ublížit něčí cti,“ řekla Aud. „A od té doby, co jsem se vdala, nikdy jsem nepromluvila s žádným mužem tak, abych dala příčinu k lidským řečem.“

Torkel slyšel každé slovo, které pronesly, a když přestaly mluvit, zvolal: „Hrůza! Boj a ubití, smrt jednoho nebo více mužů!“ A potom zas odešel dovnitř.

Tu pravila Aud: „Nejednou vzešlo zlo z ženských řečí a možná že i z těchto řečí vzejde něco velmi zlého. Zde bude dobrá rada nad zlato.“

143

„Mám nápad,“ pravila Ásgerd, „a myslím, že nezklame.“

„Jaký?“ zeptala se Aud.

„Až půjdeme spát, vezmu Torkela okolo krku a on mi všechno odpustí,“ odpověděla Ásgerd.

„Myslíš?“ pochybovala Aud.

„Jak ty se vymlušíš?“ zeptala se Ásgerd.

„Řeknu Gíslimu všechno, co mi dělá starosti a v čem si nevím rady.“

Večer přišel Gísli domů z louky. Torkel měl vždycky ve zvyku poděkovat bratru za práci. Tentokrát však mlčel a neřekl ani slovo. Gísli se ho zeptal, není-li nemocen.

„Nejsem nemocen,“ odpověděl Torkel, „ale trápí mě něco horšího než nemoc.“

„Udělal jsem ti něco,“ zeptal se Gísli, „že se na mne zlobíš?“

„Ne, neudělal,“ odpověděl Torkel, „a všechno se dovíš, třebaš o něco později.“

Potom šel každý za svou prací a ten den o tom už nemluvili.

Večer jedl Torkel jen málo a šel první spát. A sotva si lehl do postele, přišla Ásgerd, zdvihla příkrývku a chtěla si lehnout vedle něho. Torkel však pravil: „Nechci, abys dnes v noci se mnou ležela, a vůbec už nechci, abys ještě někdy se mnou ležela.“

„Co tak najednou změnilo tvou mysl?“ zeptala se Ásgerd. „Proč jsi tak rozmrzelý?“

„Dlouho jsem nic netušil, ale nyní víš stejně jako já, co mě trápí,“ odpověděl Torkel. „A neposlouží tvé cti, budu-li muset mluvit zřetelněji.“

„Mysli si, co chceš,“ pravila Ásgerd, „ale já se tě už také nebudu prosit o místo v posteli vedle tebe. A máš na vybranou: buď mě vezmeš k sobě, jako kdyby se nic nestalo, anebo si přivedu hned svědky a prohlásím, že se s tebou rozvádím, a požádám otce, aby odvezl můj majetek a mé věno, a pak ti už nikdy nebudu ubírat místo v posteli.“

Torkel zmlkl a potom pravil: „Dělej, jak chceš. A nebudu tě už dnes od sebe vyhánět.“

Ásgerd se dlouho nerozmýšlela, čemu dát přednost, a hned vklouzla k němu pod příkrývku. Neleželi spolu dlouho a smířili se a měli se jeden k druhému, jako kdyby se vůbec nic nestalo. Také Aud si lehla ke Gíslimu a vyprávěla mu svůj rozhovor s Ásgerdou a prosila ho, aby se nezlobil, ale aby pomohl dobrou radou, může-li.

„Neznám radu,“ odpověděl, „která by zde byla co platná. Ale nebudu ti nic vytýkat, protože každý pronáší, co mu vnukl osud, a co je určeno, to se vyplní.“

Uplynula zima a mohlo se zase na moře. Tu vyhledal Torkel Gíslího a pravil: „Poslyš, bratře, co říkáš, abychom rozdělili náš společný majetek? Já bych totiž chtěl hospodařit se švagrem Torgrímem.“

„Společně se nejlépe uchová majetek bratří,“ odpověděl Gísli. „Já budu rád, zůstane-li vše při starém, a nic neděle!“

„Není možné, abychom takto vedli dál společně hospodářství,“ řekl Torkel. „Na tobě spočívá všechna starost a námaha, kdežto já nedělám nic.“

„Nepotřebuješ si nic vyčítat,“ pravil Gísli, „když já ti nic nevyčítám. Vycházeli jsme přece spolu dosud, i když někdy líp a někdy hůř.“

„Nemá smysl takhle mluvit,“ pravil Torkel. „Majetek musíme rozdělit, a protože já přicházím s návrhem, podržíš ty dvůr a zděděné pozemky, a já si vezmu movité jmění.“

„Nedáš-li jinak, než že se musíme rozdělit, pak proved' dělení, jak chceš, mně je to jedno.“

Nakonec provedl rozdělení Gísli, a to tak, že sám podržel pozemky a Torkel dostal movitý majetek. Rozdělili si také dva mladé sourozence, chlapce Geirmunda a děvčátko Gudrídu, děti Ingjalda, příbuzného bratří Gíslího a Torkela. Gísli si vzal děvčátko a Torkel chlapce. Potom odejel Torkel k svému švagru Torgrímovi a zůstal u něho. Gísli si ponechal statek a nepozoroval, že by se mu dařilo s hospodářstvím nyní hůř než dřív. Tak uplynulo léto a přiblížila se zima. Tehdy bylo obecným zvykem oslavovat zimu hostinami a zimními oběťmi. Gísli však zanechal obětí od té doby, co byl ve Vibor-gu v Dánsku, ale hostiny pořádal se vši nádherou jako dřív. Také nyní, když se přiblížil čas, chystal velikou hostinu a na ni pozval oba jmenovce, Torkela Eiríkssona a Torkela Boháče, a Bjartmarovy syny, své švagry, a mnoho jiných přátel a druhů z námořních cest. A ten den, kdy se sešli hosté, pravila Aud: „Mám-li říct pravdu, pak se mi zdá, že zde chybí jeden muž, kterého bych tu chtěla mít.“

„Kdo je to?“ zeptal se Gísli.

„Můj bratr Véstein. Kdyby se ten tu mohl těšit s námi!“

„Já jsem jiného mínění,“ odpověděl Gísli. „A dal bych za to mnoho, aby sem nyní nepřišel.“

A tím se skončila jejich rozmluva.

Byl muž jménem Torgrím, přijmím Nos. Torgrím bydlil v Nefstadech u řeky v Jestřábím údolí. Byl samá kouzla a čarodějství. A toho pozvali Torkel a Torgrím, neboť i oni pořádali hody. Torgrím se vyznal dobře v kovářství. Vypravuje se, že oba Torgrímové a Torkel šli do kovárny a zavřeli se tam. Vzali pak úlomky z meče Grásídy, které připadly Torkelovi při rozdělení majetku bratří, a Torgrím z nich zhotovil oštěp. Ta práce jim trvala až do večera. Do železa byly vryty runy a železo oštěpu tkvělo na píď hluboko na kopašti.

Vypravuje se, že Önund z Medaldalu přišel na pozvání ke Gíslimu a vzal ho stranou a řekl mu, že Véstein se vrátil na Island – „a můžete ho zde čekat.“

Gíslí se dlouho nerozmýšlel a zavola své čeledíny Hallvarda a Hávarda a řekl jim, aby jeli na sever do Önundova fjordu a vyhledali tam Vésteina a vyřídili mu od něho pozdrav se vzkazem, aby zůstal doma – „dokud ho nenavštívím, a ať tentokrát nechodí na hody do Jestřábího údolí.“ Potom jim dal smotaný šátek, v němž bylo půl mince jako poznávací znamení, kdyby nechtěl věřit jejich slovům. Poslové vsedli na člun a veslovali do Lökjarósu, kde vystoupili a šli k sedlákovi na dvorci v Bessastadech se vzkazem od Gíslího, aby jim půjčil své nejrychlejší dva koně. Sedlák jim koně půjčil a oni jeli, až přijeli do Mosfellů a odtud na dvorec pod Hřebčí horou. Zatím však Véstein odjel z domu a jel spodní cestou pod mosvellským kopcem, když ti dva jeli přes kopec horní cestou, a tak se minuli.

Na dvorci Holtu žil muž Torvard. Dva z jeho čeledínů se při práci nepohodli a napadli se kosami a oba se zranili. Vtom jel kolem Véstein a urovnal spor tak, že oba byli spokojeni. Potom pokračoval spolu s dvěma Nory v cestě k Dýrovu fjordu. Když Hallvard a Hávard přijeli na statek pod Hřebčí horou a dověděli se, že Véstein odjel do Hólu, obrátili se a jeli nazpět, jak mohli nejrychleji. A když přijeli do Mosvellů, tu viděli, jak prostřed údolí jedou lidé. Ale byl mezi nimi ještě jeden vrch. Jeli tedy dolů do Medvědího údolí, a když přijeli k Arnkelově stráni, nemohli koně dál, tak je uhnali. Sskočili tedy s koní a volali na Vésteina. Véstein a jeho druhové byli již na Gemlufallské pláni, ale volání uslyšeli a zastavili se a čekali. Když je Gíslího poslové dohonili, přednesli, co jim bylo uloženo,

a podali Vésteinovi minci, kterou mu poslal Gíslí. Véstein vyndal z vaku druhou půlku a zrudl, když oba kusy přiložil k sobě.

„Je pravda, co říkáte,“ pravil, „a byl bych se vrátil, kdybychom se byli setkali dříve. Ale tady už tečou všechny vody do Dýrova fjordu a já musím stejnou cestou. A těším se tam také. Norové se odtud vrátí, ale vy vezměte svůj člun,“ pravil Véstein, „a vyřídte Gíslimu a mé sestře, že mě mohou očekávat.“

Poslové jeli tedy domů a vyřídili Gíslimu vzkaz.

„Musí tak asi být,“ řekl Gíslí, nic víc.

Véstein jel do Ovčího údolí k své tetě Lútě, která ho varovala. „Vésteine,“ pravila, „měj se na pozoru a buď opatrný. Pamatuj si to.“ Potom ho dala převést přes fjord. Tak se dostal Véstein do Tingeyr, kde žil muž jménem Torvald Jiskra. Véstein šel na jeho dvůr a Torvald mu půjčil koně a doprovodil ho do Sandaósu a nabídl se mu, že s ním pojede až ke Gíslimu. Véstein odpověděl, že to není třeba.

„Mnoho se změnilo v Jestřábím údolí,“ pravil Torvald, „a měj se na pozoru!“

Potom se rozloučili. Véstein pokračoval v cestě, až přijel do Jestřábího údolí. Byla jasná měsíční noc. Na Torgrímově dvorci vpouštěl právě čeledín Geirmund se služebnou Rannveigou dobytek do dvora. Děvče přivazovalo krávy a Geirmund jí je přiháněl. Tu jel kolem Véstein. Geirmund k němu přiskočil a pravil: „Nezastavuj se zde v Saebólu a jeď přímo ke Gíslimu a měj se na pozoru!“

Rannveig vyšla ze stáje a dívala se za jezdcem; myslela, že ho poznává. A když byl všecken dobytek přivázan, začalo se děvče s Geirmundem hádat, kdo byl ten muž, a přeli se o to ještě, když vešli do světnice.

Torgrím seděl se svými lidmi u ohně a zeptal se jich, zda někoho viděli nebo potkali, anebo oč se přou.

„Kolem jel Véstein, a vím to jistě, že to byl on,“ pravilo děvče. „Byl v modrém plášti a v ruce držel oštěp a na postroji měl rolničky.“

„A co ty říkáš, Geirmunde?“

„Nedíval jsem se tak pozorně, ale myslím, že to byl čeledín Önunda z Medaldalu a měl na sobě Gíslího plášť a seděl v Önundově sedle a v ruce měl rybářský prut.“

„Jeden z vás musí lhát,“ pravil Torgrím, „a jeď, Rannveigo, do Hólu a vyzvěď, co je tam nového.“

Děvče šlo a vkročilo do dveří statku, když hosté seděli za stoly a pili. Gíslí, který stál ve dveřích, přivítal děvče a pozval je, aby tam zůstalo. Rannveig odpověděla, že musí domů – „chtěla jsem jen mluvit s mladou Gudrídou.“

Gíslí zavola na Gudrídu, ale Gudríd se neukázala.

„Kde je Aud?“ zeptalo se děvče.

„Tady,“ odpověděl Gísli.

Aud vyšla ven a zeptala se děvčete, co chce. Rannveig odpověděla, že jenom maličkost, ale nic nevyřídila. Gísli jí pak řekl, aby buď šla dál a zůstala tam, anebo aby šla domů. Děvče se vrátilo a bylo ještě hloupější než předtím, bylo-li to vůbec možné, a nedovedlo říct žádné noviny.

Příští ráno si dal Véstein přinést dvě torby se zbožím, které mu Hallvard a Hávard přivezli ve svém člunu. Véstein z nich vyndal závěs šedesát sáhů dlouhý a šátek dlouhý dvacet loktů, s vetkanými třemi pruhy zlatého brokátu, a tři nádoby na mytí, vykládané zlatem. To všechno vzal a dal své sestře, Gíslimu a pobratimu Torkelovi, neodmítne-li. Gísli se vypravil a šel s oběma Torkely do Saebólu k bratru Torkelovi a řekl mu, že přišel Véstein a že jim oběma přinesl vzácné dary, a ukázal mu je a vyzval ho, aby si vybral, který chce.

„Ty sám by sis zasloužil všechny,“ odpověděl Torkel, „a já si nic nevezmu. Vždyť sotva kdy bych mu ten dar odplatil.“ A dar si nevezal.

13

Vypravuje se, že Gísli měl dvě noci za sebou neklidné spaní a lidé ze dvora se ho ptali, co se mu zdálo. Ale on nechtěl své sny říci. Nadešla třetí noc a všichni šli spát. A když už chvíli spali, přihnala se na dvůr tak silná smršť, že strhla střechu z celé jedné strany domu, a nato se spustil takový liják, že podobný nikdo nepamatoval, a začalo téci dovnitř jizby. Gísli vyskočil z postele a zavolal na své lidi, aby mu šli pomoci uklidit seno. Gísli měl pacholka, který se jmenoval Tórd, příjímím Sketa. Byl to velký člověk, téměř tak velký jako Gísli. Tórd zůstal doma, kdežto Gísli a všichni ostatní běželi k senu. Také Véstein se nabídl, že půjde s nimi, ale Gísli nechtěl. Do jizby přišlo čím dál víc, a tu odstěhovali Véstein se sestrou své postele na chráněné místo.

→ Nedlouho před svítáním vešel někdo tiše dovnitř a plížil se k posteli, v níž ležel Véstein. Véstein se probudil, ale než se probral ze spaní, projel mu oštěp hrudí. Když byla Vésteinovi zasazena rána, řekl něco jako: „ta sedí“ – a nato vrah zmizel. Véstein se chtěl zdvihnout, ale zhroutil se mrtvý vedle pelesti.

Tu se probudila Aud a zavolala na Tórda, aby vytáhl oštěp z rány. Tehdy platil zvyk, že ten, kdo vytáhne zbraň z rány, je povinen mstou; zůstala-li zbraň v ráně, bylo takové ubití pokládáno za

148

tajné ubití, nikoliv za vraždu. Tórd měl takový strach dotknout se mrtvol, že se neodvážil k ní přiblížit. Tu vstoupil dovnitř Gísli a hned věděl, co se stalo, a pravil Tórdovi, aby se nebál, že nemusí mít strach, a sám vytáhl oštěp z rány a hodil ho tak, jak byl zakrvavený, do truhly, aby ho nikdo neviděl, a sedl si na pelest. Potom dal ošetřit Vésteinovo tělo, jak tehdy bylo zvykem. Vésteinova smrt se dotkla bolestně Gíslího i všech ostatních.

Gísli zavolal k sobě svou schovanku Gudrídu a řekl jí: „Jdi do Saebólu a vyzvěď, co tam dělají. Posílám tam proto tebe, že tobě nejvíc důvěřuji. A všimni si pozorně všeho, abys mi mohla potom podat podrobnou zprávu.“

Děvče poslechlo a šlo do Saebólu. Oba Torgrímové a Torkel byli již vzhůru a seděli na lavici a měli před sebou zbraně. A když vešla Gudrid, přivítali ji zdrženlivě a byli skoupí na slovo. Torgrím se jí zeptal, jaké noviny přináší. Odpověděla, že Véstein je ubit – „či spíše zavražděn.“

„Dříve bychom to byli pokládali za velkou novinu,“ poznamenal Torkel.

„Odešel v něm muž,“ pravil Torgrím, „který si zaslouží, abychom mu prokázali všechnu úctu a důstojně ho pohřbili a navršili na něho mohyly. A je jisté, že je to velká ztráta. Vyříd' Gíslimu, že tam dnes přijedeme.“

Děvče odešlo domů a vyprávělo Gíslimu, že Torgrím seděl v přilbě a s mečem a jinými zbraněmi a Torgrím Nos že držel v ruce sekery a Torkel že měl meč vytažený z pochvy – „a také všichni ostatní byli již vzhůru a někteří měli zbraně.“

„To se dalo čekat,“ pravil Gísli.

14

Gísli se chystal se svými lidmi pohřbit Vésteina v píscích mezi Saebólem a rybníkem. A když byl s přípravami hotov, přijel Torgrím s četnou družinou, aby se zúčastnili navršení mohyly. Když byly Vésteinovu tělu prokázány poslední služby podle tehdejšího mravu, přistoupil Torgrím ke Gíslimu a pravil: „Je zvykem zašněrovat mrtvým na cestu do valhally střevíce a tuto službu chci prokázat Vésteinovi já.“

A když tak učinil, pravil: „Nevyznám se v šněrování bot mrtvým, jestliže toto šněrování povolí.“

149 Potom si sedli venku před mohylou a mluvili o Vésteinovu ubití, a že je nanejvýš nepravděpodobné, že se přijde na to, kdo provedl

ten hanebný čin. Torkel se však zeptal Gíslího: „Jak snášíš Aud bratrovu smrt? Plakala mnoho?“

„Myslím, že by ses nemusel ptát,“ odpověděl Gíslí. „Snášíš ji statečně, ale je vidět, že je to pro ni velká ztráta. Dnes v noci a také v noci předtím,“ pokračoval Gíslí, „se mi zdál sen. Nechci tvrdit, kdo provedl ubití, ale sny měly ten smysl. První noc se mi zdálo, že z jednoho dvora se vyplazila zmije a uštkla Vésteina, a druhou noc se mi zdálo, jak z téhož dvora vyběhl vlk a zakousl Vésteina. Nikomu jsem tyto sny nevyprávěl, protože jsem se bál, aby se nevyplnily.“

A potom pronesl verše:

*Myslím, muži mečů,
– víc ten sen mít nechci –
že líp se měl Véstein,
když při číši vína
v Sigrbaddově sále
vesel seděl se mnou.
Mezi námi nikdo
nikdy neměl místo.*

„Jak snášíš Aud bratrovu smrt?“ zeptal se znovu Torkel. „Moc plakala?“

„Často se na to ptáš, bratře,“ odpověděl Gíslí. „Zdá se, že ti na tom mnoho záleží.“

A potom pronesl Gíslí ještě tyto verše:

*Bobyně zlata
svou bolestnou tvář
a déšť ze zdroje spánku
ukrývá v závoji.
Milostná stírá
oštěpů sídlem
brv horkou rosou,
již pro bratra roní.*

A ještě pokračoval:

*Vládkyně prstenů
v klín dává padat
potokům hoře
z pramenů hvězd.
Bolest jí mučí.*

150

*Strast hledí mírnit
svou touhou po božském
básniku veršů.*

Potom odešli oba bratři spolu domů a Torkel pravil: „Byla to těžká rána a pro tebe je jistě těžší než pro nás. Ale košile je každému bližší než kabát. Nerad bych, aby sis to bral příliš k srdci a stránil se nás, takže by lidé mohli pojmout podezření. Naopak bych uvítal, kdybychom obnovili hry a žili v nejlepším souladu jako dříve.“

„To jsi správně řekl,“ pravil Gíslí, „a rád tak učiním, ale s tou podmínkou, že přihodí-li se něco, co se tě dotkne stejně, jako se dotklo toto mne, pak mi musíš slíbit, že si nebudeš počínat jinak, než jak chceš, abych jednal nyní já.“

151